ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3506

ՈՒՐԲԱԹ 12 ՕԳՈՍՏՈՍ 1883

Ն. Տ. 24 ՕԳՈՍՏՈՍ 1883

ՄԱՄՐԻՄ

ԼՐԱԳԻՐ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտիա
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամեայ » կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Նմուշման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ. երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

30 ՓԱՐԱՁ

ՀԱՆԱՊԱՋՕՐԵԱՑ

30 ՓԱՐԱՁ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Գուրս գնացած լրագրոյց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որեւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Ցնորէնէն պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բիզա փաշա եօղուշը, Շարգ Զարչըսը թիւ 33 Մասիսի գրասենեակը։

Ձանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Չապուած նամակ, յօդուած, եւայլն եւ չեն տրուիր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խառն լուրեր։ — Հեռագրական լուրեր։ — Ազգային լուրեր։—Քաղաքական տեսութիւն։ — Ցունաց եւ Հայոց Պատրիարքարանք։—Մխիթարեան միաբանութիւն եւ Անգլիացիք։ — Թղթակցութիւն ի Միացեալ Նահանգաց (վերջ)։ —Ուսուցչական հացկերոյթ։ —Ազգականց նոր վարժարան մը։ — Կրթութիւն յԱդրիանուպոլիս։ — Թերթօն Մասիսի։

Կ. ՊՈԼԻՍ 12 ՕԳՈՍՏՈՍ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝ Երբեմն Պետական խորհրդոյ անդամ վեր. Սարգիս էֆէնտի Ադրիանուպոլսոյ դատական քննիչ անուանեցաւ։

Բերայի նախադատատենին անդամ Լութֆի էֆէնտի Կարնոյ դատական քննիչ անուանեցաւ։

Կարնոյ նախորդ դատական քննիչ Սերրի էֆէնտի Այտընի կուսակալութեան դատական քննիչ անուանեցաւ։

Վերաքննիչ ատենի ընդհանուր դատախազի օգնական Հիւսնի էֆէնտի Մուսուլի կուսակալութեան դատական քննիչ անուանեցաւ։

Վեհ. Սուլթանը կայսերական պալատն ոսկերչապետ կարապետ էֆէնտիին Դ. կարգի Մէճիտիէ, Իտալիոյ Թերակղզիին անդամ Սուլեյմանի դնդապետին Բ. կարգի Մէճիտիէ, Դամասկոսի կաթոլիկ Ցունաց առաջնորդին Դ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան և Օսմ. երրորդ դասուոյ սէջ ծառայող տոքթ. Տիգրան էֆէնտիին Սալիսէի աստճան շնորհեց։

— ա իշխանն և Դարատաղի Ֆաբուի կայսերական թանդարանին հնութիւններն աչքէ անցուց։ Ցետոյ Ֆէնէր երթալով փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Ցունաց Ս. Պատրիարք Հօր, որ փութացած էր պատգամաւորութեան մը ձեռամբ շնորհաւորել Ն. Բարձրութեան գալուստը։

Ռուսական դեսպան Պ. Տը Նելիտոֆ երեկ Բ. Դուռն երթալով Մեծ. Եպարքոս Բարձ. Սայիտ փաշային և արտաքին գործոց նախարար Արիֆի փաշային յանձնեց Սպիտակ Արծուոյ պատուանշանները, զորս վերջին օրերս Ռուսաց կայսրը տուած էր անոնց։

Երեկ իրիկուն Պէյոլիքտէրէի Ռուսական դեսպանատան մէջ ի պատիւ Դարատաղի իշխանին տրուած պարահանդէսը խիստ շքեղ եղաւ։ Մեծ Եպարքոս Բարձ. Սայիտ փաշա, բոլոր Օսմ. նախարարք և մայրաքաղաքիս դիւանագիտական մարմինն ամբողջապէս ներկայ էին։

Սէլանիկէն եկած վերջին լրոց նայելով, տեղական իշխանութիւնք միջոցներ ձեռք առեր են Սէլանիկի կուսակալութեան մէջ լրտեսութիւն ընող օտարազգիները ձերբակալելու համար։

Վաղըմ՝ իւր մասնաւոր տեղեկութեանց յենլով կըսէ թէ Շքոտրայի մէջ զինուորական պիտոյից դնման առթիւ տեղական վաճառականաց ոմանց և Օսմ. սպայից միջև անկարեւոր վէճ մը ծագեր է, զոր Եւրոպական լրագրաց թղթակիցք չափազանցօրէն հեռագրեր են իրենց լրագրաց։

Նոյն լրագիրը կը ծանուցանէ նաեւ թէ Շքոտրայի կուսակալութեան Լէշ գաւառակին մէջ 20–25 ի չափ մարդիկ տեղական իշխանութեան դէմ ապստամբեր և մինչեւ իսկ զինու զօրութեամբ դիմադրեր են իրենց վերայ ղրկուած ոստիկանաց։ Սակայն ի վերջոյ ձեռք առնուած միջոցներուն շնորհիւ ապստամբք ձերբակալուեր և այժմ ըստ օրէնքի կը դատուին եղեր։

Ցար տիւ Պոսֆոր կ'իմանայ թէ Բերայի ծածուկ ոստիկանութեան տեսուչներուն հարցաքննութեանց թուղթերն ամբաստանիչ ատենին յանձնուած են։ Ամբաստանագրին խմբագրութենէն յետոյ ամբաստանեալք հրապարակաւ պիտի դատուին եղեռնադատ ատենին առջեւ։

Լրագիրք ոմանք ծանուցին թէ կայսերական պալատն քաղաքական գործոց դիւանին տնօրէն զընդապետ Ահմէտ ձէլալէտտին պէյ քաղաքական կարեւոր պաշտօնով մը Սէլանիկ ղրկուած էր։ Այս առաւօտեան վագրի կրսէ թէ Ահմէտ պէյ ո՛չ թէ Սէլանիկ, այլ իւր անձնական տկարութիւնը դարմանելու համարԳայիշ–Տաղի օդափոխութեան գնացած և երէկ առաւօտ ալ վերադարձած է։

Գարատաղի Իշխանն երէկ կէսօրէ–Սուի կայսերական պալատն մէջ ընդունեց Կ. Պոլիս բնակեալ Գարատաղցոց պատուամաւորութիւնն, որոյ ղլուխն՝ Գաբթան Մարքոյ՝ բարոյ ղլուխն՝ Գաբթան Մարքոյ՝ բանախօսեցաւ մ'երբաւ, որուն մի քանի Իշխանը։

Զմիւռնիոյ կուսակալ Նաշիտ փաշա կը հեռագրէ ներքին գործոց նախարարութեան թէ Տավիճի անուն հռչակաւոր աւազակապետն՝ իւր երկու եղբարց և մէկ ընկերին հետ՝ անձնատուր եղեր է Օսմ. իշխանութեանց։ Եւրիք Օսման անուն հռչակաւոր աւազակապետն ալ, որ Քիւլիքի մէջ 20 ի չափ վաճառականներ բռնող լեռը տանող աւազակամարին գործակցած էր, յանձնառեր է անձնատուր լինել։ Օսմ. զօրքերը մնացեալ աւազակները բռնել կը ջանան։

Գաւառաց ոմանց տասանորդական տրոց հաւաքման հսկող տեսուչք չեն ուզեր պտոյտի ելնել իրենց իրաւասութեան ներքեւ գտնուող գաւառաց մէջ առարկելով թէ ճանրու ծախք չտրուիր իրենց։ Ելմտական Նախարարութիւնն հեռագրեց կուսակալաց, որպէս զի այդ պաշտօնատարք ճշդիւ կատարեն իրենց պարականութիւնն, ըսելով թէ անոնց ստացած ամսականները պատահական ծախսուց ալ կը բաւեն և թէ ճանրու ծախք պահանջելու իրաւունք չունին, կանոնագոնցք անմիջապէս պաշտօնակ պիտի լինին։

Թէրճէմանի Հաղիգաթ կ'ըսէ թէ երէկ առաւօտ Սամաթիոյ Ցունաց Ս. Կոստանդին եկեղեցւոյն վերայ կայծակ ինկեր է։ Այս առթիւ յիշեալ լրագիրը գիտել կուտայ թէ անտեղի է այն հինաւուրց հաւատքն որ կ'ըսէ թէ եկեղեցեաց վրայ կայծակ չիջներ։

Մաքեդոնիոյ Ցար լրագիրը կը ծանուցանէ թէ աւազակաց կողմէ լեռը տարուող Էվրէնիա զատէ Մէհմէտ փաշայի վիճակին վրայ որ և է լուր չէ առնուած։ Կը կարծուի եղեր թէ առեւանգող խումբն յաջողեր է Ուիմպիոյ լերանց շղթայն անցնիլ ամեն հալածումէ ազատելու և փրկանաց վրայ աներկիւղ բանակցել կարենալու համար։

Անգլիական Օթէլլոյ շոգենաւն երէկ առաւօտ մայրաքաղաքիս նաւահանգիստն հասնելով՝ խարխսանիշերէն միոյն պարան նետել ուզեց, բայց ջուրին հոսանքէն քշուելով գընաց Սիրքէճիի նաւամատոյցին վրայ ինկաւ, մէկ մասը խորտակեց և հոն գտնուող նաւակներէն մին ալ ընկղմեց։

Սերպիոյ գահաժառանգ իշխանն օգոստոս 2|14ին իւր 17րդ տարին լրացուց և նոյն օրն իբրեւ պարգեւ ստանալով հրապարակաւ պիտի դատուին եղեռնադատ ատենին առջեւ։

Լրագիրք ոմանք ծանուցին թէ կայսերական պալատն քաղաքական գործոց դիւանին տնօրէն զընդապետ Ահմէտ ձէլալէտտին պէյ քաղաքական կարեւոր պաշտօնով մը Սէլանիկ ղրկուած էր։ Այս առաւօտեան վագրի կրսէ թէ Ահմէտ պէյ ո՛չ թէ Սէլանիկ, այլ իւր անձնական տկարութիւնը դարմանելու համարԳայիշ–Տաղի օդափոխութեան գնացած և երէկ առաւօտ ալ վերադարձած է։

Գերմանիոյ Ռիշհտաղ կայսրը վութաց շնորհաւորել Սպանիոյ Ալֆոնս թագաւորն՝ իւր երկրին մէջ ծագած ապստամբութեան նորագոյն փորձն արագապէս զսպելուն համար, և միանգամայն հրաւիրեց զայն, որպէս զի Գերմանակին բանակին տարեկան մեծ կրթութեանց ներկայ գտնուի, ոլք աշնան տեղի պիտի ունենան։ Սպանիական քանի մը մարակոցաչէն սպայք կ'սպասուին ի Քիէլ, ուր ծովառմբոց փորձեր պիտի լինին։

Ռումանիոյ պաշտօնական լրագիրը կը հերքէ լրագրաց ոմանց տուած այն լուրը թէ Ռումանիոյ կառավարութիւնն այս տարի արմտեաց արտածութիւնը պիտի արգելու։

Պերլինէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ քանի մը գունդ Բրուսիական հետեւակազօր ղրկուած են Ռուսիոյ սահմանագլուխն ինչ ինչ պատահականութեանց ժամանակ լաւ ևս պաշտպանելու համար Զրաքհէնէն կարեւոր քաղաքն և արեւելեան Բրուսիոյ միւս կողմերն, որք Բրուսիական հեծելազօրն ազդեցիկ վիճակի մէջ պահելու միջոցները կը մտածուին։ Կ'կարծուի եղեր թէ ուրիշ զօրքեր ալ, մանաւանդ հեծելազօր պիտի ղրկուին այդ գաւառը։ Սահմանագլխոյ այս կէտին վրայ զինուորական զօրութեանց յաւելումն անչուշտ նշանակութիւն մ'ունի, զոր անօգուտ է աքօղել։ Ցարին թագադրութենէն ի վեր Գերմանիոյ և Ռուսիոյ յարաբերութեանց մէջ տեսնուած բարւոքումը կը թուի թէ կասած է։ Կ'ըսուի թէ Ռուսիոյ մէջ հակագերմանական յուզումը կը քաջալերուի պաշտօնական ակմբոց մէջ, և թէ երկու երկիրներու միջեւ բարեկամական հանձնայնութիւնը նորէն վրդովել կ'սպառնայ։ Բայց ասոնք Պերլինի մէջ ամեն ոք կատարելապէս գիտէ թէ Ռուսիա՝ իւր արեւմտեան սահմանագլուխը զօրացնելու համար՝ ամենայն փութով միջոցներ ձեռք կ'առնու։

ՖՈԼԷՐԱ

Մայրաքաղաքիս միջազգային առողջապահական խորհուրդն իւր երեքշաբթի աւուր նստին մէջ հետեւեալ որոշումներն ըրաւ.

1. Խնդրել Բ. Դռնէն, որ Զմիւռնիոյ հետ հաղորդակցող շոգենաւուց համար նախարարաց խորհրդոյ կողմէ տրուած հրամանն եւ առնուի։ Ցայտնի է թէ ֆրանսական Էնֆէրնէ մարտանաւին միջադէպին պատճառաւ՝ առողջապահական խորհուրդն որոշած էր Դարդանէլի առջեւ 24 ժամ քարանթինայի ենթարկել Զմիւռնիայէն եկող նաւերը. սակայն նախարարաց խորհուրդն 24 ժամն անբաւական համարելով 5 օր քարանթինա դրած էր։

2. Կարմիր ծով գնացող շոգենաւք եթէ ճիտտէ հանելիք վաճառք ունենան, նախ ճիտտէի մօտ Ապու–Սաաթ կղզին հանելու պարտաւոր են, որպէս զի հոն մաքրողական միջոցներու ենթարկուին. իսկ շոգենաւք և ուղեւորք Գամարան կղզին պիտի երթան իրենց [illegible] համար հանեմատ եգիպտացի իսլամ ուղեւորք ցամաքի ճանապարհաւ միայն պիտի կրնան Մէքքէ երթալ։

Ալէքսանդրիայէն կը գրեն թէ Ալէքսանդրիոյ միջազգային առողջապահական խորհրդոյ Գերմանացի պատուիրակն առաջարկեր է Հընդկաստանէն եկող ուղեւորներն ու վաճառները քարանթինայի ենթարկել, ցորչափ քոլերան տեւէ Հընդկաստանի մէջ։ Բայց որովհետեւ այս խնդիրն Ալէքսանդրիոյ և մայրաքաղաքիս միջազգային առողջապահական խորհրդոց ձեռնհասութենէն վեր է, որոշուեր է վիճաբանութիւնն յետաձգել, մինչեւ որ առողջապահական հանձնաժողովի դեսպանախորհուրդ մը, որոյ պէտքն օր քան զօր զգալի կը լինի, գումարի այս խնդիրը լուծելու համար։

Նէոլոյոս լրագիրը՝ Միտիլի կղզիէն եկած հեռագրէ մ'առնլով՝ կը ծանուցանէ թէ Միտիլիի իշխանութիւնք որոշեր են 21 օր քարանթինայի ենթարկել Զմիւռնիայէն եկող ուղեւորներն ու վաճառները։

Մայրաքաղաքիս առողջապահական խորհրդին կողմէ Եգիպտոս գնացող Տոքթոր Մահէ յատկապէս պիտի քննէ թէ քոլերան Հնդկաստանէ՞ն բերուած է, եթէ ոչ Եգիպտոսի մէջ ծագումառած։

Մարսիլիոյ առողջապահական խորհուրդն որոշած է քարանթինայի ենթարկել Պերութէն, Իսկէնտերունէն և Եաֆայէն գնացող ուղեւորներն ու վաճառքները։ Նմանապէս որոշած է խստիւ հսկել Զմիւռնիայէն և Անատոլուի նաւահանգիստներէն գնացող ուղեւորաց և վաճառաց վրայ և բժշկական մանրակրկիտ քննութենէ մը յետոյ ընդունիլ զանոնք։

Պերութի քարանթինայի բժիշկ Տոքթ. Քասթրալիի կը հեռագրէ մայրաքաղաքիս առողջապահական խորհրդին թէ քարանթինա սպասող 100էն աւելի մանր շոգենաւուց նաւապետք, որոց մեծ մասն իրենց մարդիկը մնուցանելու միջոցէ զուրկ են, բարձրաձայն թոյլտուութիւն կը խնդրեն եղեր Սուրիոյ և Պաղեստինի ծովափունքն երթալու։ Տոքթ. Քասթրալի այս մասին հրահանգ կը խնդրէ։

Գահիրէէն կը գրեն Ադժանս Հավասի թէ Իսմայիլիայի և Սուէյշի մէջ սաստիկ զայրոյթ մը կը տիրէ ընդդէմ Անգլիական իշխանութեանց, որք Գահիրէէն վարակեալ զօրք ղրկած են այն տեղերն։ Այս պատճառաւ քոլերայէն քանի մը մարդիկ մեռած են արդէն Իսմայիլիայի և Սուէյշի մէջ։ Անգլիական իշխանութիւնք իրենց զօրաց մէկ մասը Խըտիվին պալատին մէջ զետեղեր են, որ քաղաքին կեդրոնն է։ Դուրս կը գտնուի և մէկ մասն ալ քաղաքին մէջ վրաններու ներքեւ դրեր են։ Զրանց քին ընդհ. երկրաչափին պատուհաններուն ներքեւ երկու վրան կանգներ են, յորս քոլերայէն բռնուողները պիտի դարմանուին եղեր։ Անգլիացիք իրենց այս ընթացքով աւելցուցեր են Իսմայիլիայի ժողովրդեան զայրոյթն, զոր արդէն անցեալ տարիէն ի վեր կզգար անոնց դէմ։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Ա.Զ.Դ

Լրացեալ Կայս. Պանքային Դպրոցական Տարեշրջանի երկուշաբթի օրն, օգոստոս 15|27, գոց պիտի մնան։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Այս առաջի հատած հեռագիրք

Պերլին 22 օգոստ.

Նորա Տայէէ Ալկէմայնէ Ցայթունկ լրագիրն իւր այս աւուր թուով յոժարակամական յօդուած մը կը հրատարակէ Ֆրանսայի դէմ։

Փարիզ 23 օգոստ.

Գլխաւոր լրագիրք՝ Նորա Տայէէ Ալկէմայնէ Ցայթունկ լրագրին յօդուածին պատասխանելու համար՝ կ'սպասեն դիտնալ այն դաղտնի պատճառներ, որք գործել տուին այս լրագրին։

«Մեք խաղաղութիւն կ'ուզենք, կը յայտարարէ Սիէքլ լրագիրը, բայց այսքան անարդար սպառնալիքներ արհամարհելու չափ զօրաւոր ենք»։

Լոնտրա 23 օգոստ.

Թայմզ կ'ըսէ թէ Ֆրանսայի դէմ Նորա Տայէէ Ալկէմայնէ Ցայթունկ լրագրին յօդուածը չկրնար մեկնուիլ Ֆրանսական մամլոյն չափաւորութեան առջեւ։

Սթանտարտ լրագիրը՝ Թոնքինի մէջ Ֆրանսական զօրաց ձեռք բերած յաջողութեան վրայ Թայմզի տուած լուրը կը հաստատէ այս խօսքերով.

«1500 ֆրանսացիք երկու օր կատաղի կռուէ մը յետոյ յաղթեցին 15 հազար թշնամի զօրաց, Հանոյէն 5 մղոն վեր։»

Ալէքսանդրիա 23 օգոստ.

Օգոստոս 22ին քոլերայէն մեռնողներուն ցանկը.

Ալէքսանդրիա	31
Գահիրէ	1
Զանազան տեղեր	172
	204

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—o—

Ս. Պատրիարք Հայրն հրաժարական ղրկած լինելով Բ. Դուռը, դատական նախարար Վսեմ. Ասիմ փաշա փութաք յայտնած էր տեսակցութիւն մ'ունենալու Ն. Սրբազնութեան հետ։

Ամեն. Ներսէս Սրբազան չորեքշաբթի օրը տեսակցեցաւ Ն. Վսեմութեան հետ։

Կը լսենք թէ դատական նախարարն ուզեր է դիտնալ Ն. Սրբազնութեան հրաժարման բուն պատճառները. բայց Ս. Պատրիարք Հայրը պնդեր է թէ իւր հրաժարման միակ պատճառն է իւր վատառողջութիւն, որ զինք անկարող կ'ընէ ըստ արժանւոյն վարելու Ազգին գործերը։ Նախարարն յայտներ է թէ կայս. կառավարութիւնը չկընար ընդունիլ իւր հրաժարական, և ուզեր է տեղեկութիւն ունենալ Ազգային ժողովոյ անցեալ բուրբաթ աւուր նստին մէջ տեղի ունեցած ցոյցերուն վրայ։ Ն. Սրբազնութիւն պատասխաներ է թէ այդ միջադէպ կարեւորութենէ զուրկ է, և կրկներ է թէ իւր հրաժարման դլխաւոր պատճառն է իւր վատառողջութիւն։ Ցարեր է թէ Ազգը մեծամեծս կը պահանջէ իրմէ, և ինք անկարող կը լինի գոհացում տալ Ազգին պահանջմանց, մանաւանդ թէ իւր թագրերը ըստ մեծի մասին անդործադրելի կը մնան։ Ի վերջոյ, այս տեսակցութիւն եղք մը չէ ունեցած, և Ն. Սրբազնութիւն խոստացուր իւր բնակարանը վերադարձած է։

Կը լսենք թէ Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականը Բ. Դռնէն կայսերական պալատը չէ մատուցուած դեռ, ինչպէս ծանուցած էր խոսքերն Լ. Քըսբրէս։

Զրոյց կայ թէ Բ. Դուռն յատուկ յանձնախումբ մը պիտի կազմէ, Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարքննութեան համար։ Բայց չենք կրնար հաստատել թէ մինչեւ օր աստիճան ստուգութիւն ունի այս զրոյց։

Ցար տիւ Պոսֆոր ծանուցած էր իւր երեկի թուով թէ վեսմ. Սիմոն պէյ կայսերական պալատը կանչուած է Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարման պատճառներուն վրայ բացատրութիւն տալու համար։

Այս լուր անհիմն է։

Գոհութեամբ կ'իմանանք թէ Զաթալ խանի Հայազգի կոչիկար արհեստաւորք իրենց բարի սովորութեան համեմատ այս տարի եւս յառաջիկայ Ս. Աստուածածնայ երկուշաբթի օրն հայկերոյթ մը պիտի տան Ազգ. Հիւանդանոցի պատսպարելոց, ուր յատուկ Պատարագ պիտի մատուցուի։

. . . Խմբագիր.

Ս. Եկեղեցւոյս մէջ պատահած նոր գողութեան մը վերաբերմամբ պատուական լրագրոյդ 3491 եւ 3492 թուովքն եղած հրատարակութեանց ի պատասխան, Թաղ. խորհուրդս ամսոյս 1ին մի պաշտօնական յայտարարութիւն յղած էր Ձեզ ի հրատարակութիւն։

Սակայն նկատելով որ նախորդ նամակագիրք խորհրդոյս այդ պաշտօնական ստոյգ յայտարարութեան չհաւատալով, վերստին սոյն պարագայի վերայ պնդած եւ պատուական լրագրոյդ երեքշաբթի աւուր 3503 թուոյն մէջ խոստացած են ի հարկին խնդրոյն խորը մտնել եւ ճշմարտութիւնն երեւան հանել, Թաղ. խորհուրդս փութայ ներկայիս խնդրել յիշեալ նամակագիր էֆէնտիներէ հաղորդել իրեն այն գաղտնի ճշմարտութիւն, զոր ինքեանք գիտնալ կը յայտարարեն, եւ որոյ վասն մեք կանխեմք այժմէն մեր շնորհակալութիւններ։

Ի դիմաց Թաղ. խորհրդոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Դ. Ս. Ռուսենեան Գէորգ Գալուստեան

Ղալաթիա, 12 օգոստ. 83

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

—=—

Լոնտոնի քաղաքապետական պաշտօնատան (Մանշըն–Հաուզ) մէջ օգոստ. 9ին Պ. Կլատսդոնի նախարարութեան անդամոց տրուած տարեկան հացկերոյթին առթիւ, Թայմզ խորհրդածութիւններ կ'ընէ Ազատական Նախարարութեան արդի վիճակին վրայ, որոյմէ քաղուած մը հանել օգտակար կը համարինք.

«Ի Մանշըն–Հաուզ տրուած նախարարական հացկերոյթը քաղաքական տարւոյ վախճանը կը ցուցնէ, ինչպէս ի կիլտհալ նոր քաղաքապետին պաշտօնի անցնելուն օրը տրուած նախարարական հացկերոյթը քաղաքական տարւոյ սկզբնաւորութիւնը կը ծանուցանէ։ Թէև ներկայ նստաշրջանին մէջ վարչութեան ներկայած օրինաց ծրագրերուն դեռ ո՛չ մին օրէնք չէ դարձած, բայց յայտնի կը թուի թէ կառավարութեան ստիպողութիւն տուած ծրագրոց ամենքն ալ ի մօտոյ պիտի քուէարկուին։ Վարչութեան գործունէութիւնը պիտի դատուի կատարուած օրէնսդրական աշխատութիւններէն, որք մեծագոյն մասամբ գործնական և ոչ — կուսակցական հանգամանք ունէին։ Բայց ադոնք հացկերոյթէ մը յետոյ արտասանելի բանախօսութեան մը համար շատ փայլուն նիւթեր չեն մատակարարեր, և իրօք, Լորտ Քաղաքապետի սեղանին վրայ վեհ. Թագուհւոյն նախարարաց և նոյն ինքն Պ. Կլատսդոնի արտասանած անգոյն և անկենդան բանախօսութիւնք եզական բացակայութիւն մը ցոյց կուտային վիճաբանելի քաղաքական կարեւոր նիւթոց։

«Այսու հանդերձ, երէկի արարողութիւնը կարեւոր էր. զի խնկապէս, եթէ ոչ ձեւապէս, կը վակէր մեր քաղաքական պատմութեան մէկ էջն։ Ինչպէս ուրիշ տարիներ, այս տարի ալ սոյն առթիւ կը մոռնինք հաշուելու վարչութեան ըրած չահերն ու կորուստներն։ Ի՞նչ վիճակի մէջ է վարչութիւնն հիմա որ զինք պաշտօնի անցուցող խորհրդարանին չորրորդ տարեկան նստաշրջանը փակման մօտ է։ Օրէնսդրութեան շրջանակէն դուրս նախարարական աշխարհավարութեան մասին նախարարներն իրենք ըստ կարի քիչ խօսելու փափաքող կ'երեւին։ Այս ընթացք բնական էր իրենց ծանօթ յետս կոչումներէն, նահանջումներէն և խորհրդարանին մէջ տուած բացատրութիւններէն ետքը։ Քիչ անգամ տեսնուած է որ, երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ և միանգամայն՝ եթէ հնար է դատաստան ընել այս մասին՝ երկրին մէջ ա՛յնչափ զօրաւոր կուսակցութիւն մ'ունեցող վարչութիւն մը միակ նստաշրջանի մը միջոցին այսքան պարտութիւններ կրած և ա՛յնչափ քաղցրութեամբ հանդուրժած լինի անոնց։ Պ. Կլատսդոն անթափանցելի է մինչեւ իսկ խորհրդարանական թշնամի մեծամասնութեան մը հարուածոց, եթէ այն Օրէնքներ, զորս անպատճառ հաստատել տալ յանձն առած էր իւր Նախարարութիւն, մերժման լուանդի մէջ չեն։ Ազոնց հետ բաղդատմամբ, արտաքին աշխարհավարութեան կամ ներքին վարչութեան վերաբերեալ քննադատութիւնք թեթեւօրէն կը նկատուին։ Շատ ըսելիքներ կան ի նպաստ այս կերպ տեսութեան վարչական պատասխանատուութեան, թէեւ մինչեւ մէկ աստիճան նոր տեսութիւն մ'է այդ։ Ընտրական շրջանակաց կը վերաբերի դատաստան ընել՝ երբ ժամանակը դայ՝ այն աշխարհավարութեան ընդհանուր ընթացքին վրայ, որուն կառավարութիւնն հետեւած է խորհրդարանի մը կազմութենէն մինչեւ յաջորդ խորհրդարանին կազմութիւնն անցած ժամանակամիջոցին մէջ։ Մասնաւոր և օրական խնդրոց վրայ խորհրդարանական վիճաբանութիւնք օգտակար են իբրեւ սանձ մը որ կը դրուի վարչական արարքներուն վրայ, բայց ադոնք բացառիկ պարագայից մէջ միայն վարչութիւններ տապալելու հետեւանքը կրնան ունենալ։ Իսկ օրէնսդրական աշխատութիւնք այնպիսի գործ մ'են, որոյ արժէքն արդարապէս կրնանք հաշուել մէն մի խորհրդարանական տարւոյ վերջը, առանց դայն կապակցելու անցեալ կամ ապագայ արարքներու հետ։ Այս եզանակաւ չափուելով, Պ. Կլատսդոնի վարչութեան այժմ վերջացող նստաշրջանին մէջ կատարած գործերն արձանագրութեան արժանի են իբրեւ պատկառելի, թէեւ ո՛չ իբրեւ փայլուն։ Արդէն քուէարկեալ, կամ Լորտներու ժողովէն վերաքննուելու կարօտ Օրինաց անուններն ասոնք են. Անգլիոյ և Սկովտիոյ մէջ հողագործաց և կալուածատերաց յարաբերութիւններն ի նորոյ ճշդող երկու Օրէնքներ. խորհրդարանական ընտրութեանց առթիւ ընտրողաց կոչառաբեկումը կամ հրապուրումն արգիլող Օրէնք. Մանկացելոց և պահանջատերաց միջեւ յարաբերութիւններն ի նորոյ ճշդող Օրէնք. Գիւտ ընողներուն տրուած Արտօնագրի (Բագէնդ) վերաբերեալ Օրէնք. Եղեռնական դատերու մէջ տրուած վճռոց վերաքննութեան վերաբերեալ դատավարական նոր Օրէնք. Մեծին Բրիտանիոյ Ազգային պարտուց ի նորոյ յարդարման վերաբերեալ Օրէնք. Սկովտիոյ մէջ տեղական կառավարութեան վերակազմութեան և Սկովտական նախարարի մը հաստատման վերաբերեալ Օրէնք. Իռլանտայի վերաբերեալ մարդահամարի Օրէնք. և ուրիշ երկրորդական կարեւորութիւն ունեցող օրէնքներ։

«Այս ամենայն, իւր ամբողջութեամբ, օրէնսդրութեան պատուաբեր քանակութիւն մ'է, նկատելով թէ ադոր ո՛չ մէկ մասը ժողովրդային սաստիկ պահանջման մը օգնութիւնը չունէր իւր ետեւ։ Նախարարք իրենց կատարած այսչափ գործոց վրայ յենլով կրնան դիմել երկրին դատողութեան։ Բայց դալ տարի, վարչութեան օրէնսդրական առաջարկներն հաւանականաբար տարբեր բնութիւն պիտի ունենան։ Ներկայ խորհրդարանին յառաջիկայ հինգերորդ նստաշրջանին մէջ, միայն չեզոք ծրագրեր չպիտի ներկայացուին, որպէս են վերոյիշեալներն։ Ընտրողական իրաւանց ընդարձակման, շրջանակաց փոփոխման և երեսփոխանական աթոռներու վերաբաշխման քաղաքական մեծ խնդիրն սկսած է երեւիլ հորիզոնին վրայ։ Բայց երեք ամիս յետոյ, քաղաքական տարւոյ վերսկսման պահուն, առթիթ պիտի ունենանք խօսելու այն նիւթոց վրայ, որք մօտաւորագոյն ապագայի մը կը վերաբերին։

«Ադ այժմ, Պ. Կլատսդոնի վարչութիւնն հանրային վստահութեան որ և է կորուստ չէ ըրած ի մասին օրէնսդրութեան. ներքին կառավարութեան նկատմամբ ալ իւր դիրքը կրցած է պահել, թէ և սակաւաթիւ փայլուն յաջողութեամբ։ Արտաքին աշխարհավարութեան մասին, վարչութիւնը խոշոր սխալ մը գործելու վրայ էր, բայց ժամանակին նահանջելով, ադոր ապետալի հետեւանաց առաջքն առնուեցաւ։ (Թայմզ Սուէյշի երկրորդ Ջրանցքին խնդրոյն ակնարկել կը թուի, յորում՝ ինչպէս կը յիշեն ընթերցողք, Պ. Կլատսդոնի Նախարարութիւնը Պ. Լէսէքսի բացարձակ իրաւունքը ճանչելու հիման վրայ կարգադրութեան մը մտած էր, ընդդէմ երկրին դրեթէ միահամուռ կարծեաց, որ չուզեր ճանչել Պ. Լէսէքսի այդպիսի իրաւունքը։) Թէ Պ. Կլատսդոն, Լորտ Քաղաքապետի սեղանին վրայ արտասանած ճառին մէջ, գոհացուցիչ նիւթերու սակաւութենէ կը նեղուէր՝ յայտնի կ'երեւի երբ կը տեսնենք թէ գլխաւոր տեղ մը կը նուիրէ հինցած շնորհաւորութեանց ի մասին բարեդէպ փոփոխմանց Իռլանտա և Եգիպտոս անցեալ տարւոյ օգոստոսէն ի վեր։ Լորտ Ուոլսլիի զինուորական յաղթանակաց և Լորտ Ըմբէնսըրի (Իռլանտայի փոխարքային) վարչական յաջողմանց վրայ Պ. Կլատսդոն ինք ինն ամիս առաջ խօսած էր արդէն ի կիլտհալ։ Կառավարութեան աշխարհավարութեան վրայ երկիրն իւր վերջնական վճիռը պիտի տայ ո՛չ թէ կատարուած գործոց համեմատութեամբ, այլ ներկայացած նպաստաւոր պարագայներէն կառավարութեան քաղած օգտին համեմատութեամբ։ Եթէ Իռլանտայի կամ Եգիպտոսի մէջ ձեռք բերուած առաւելութիւնք վերջական տեսութեան մը կամ ըդդացման մը զոհուէին, լորտ Սբէնսբրի և լորտ Ուոլսլիի ծառայութիւնները կառավարութեան համար օգուտ չունենային զատ, սուէյշի աշքի զարնել պիտի տային անոր գործած սխալին մեծութիւնը։ Փոստաբերքննադատութեանց դէմ կառավարութեան լաւագոյն ապահովութիւնը սա հարցման մէջ է թէ «Եթէ արդի նախարարը տապաւին, ո՞յք պիտի դրուին անոնց տեղ»։ Ճարտար մարդիկ յիրաւի կանոնաւոր պանողական կուսակցութեան կարգաց մէջ։ Բայց իւր ամբողջութեամբ առնլով, այդ կուսակցութեան կը պակսին կորով, վճռողութիւն, լաւ դատողութիւն, հեռատեսութիւն և կարգապահութիւն։ Ինչ ինչ կարեւոր վիճաբանութեանց պահուն այդ կուսակցութեան գլխոց հանդէս բերած ռաղմագիտութեան տկարութիւնն, և ուրիշ առիթներու մէջ ալ կուսակցական անկարեւոր յարձակումներու մասին անոնց ցոյց թողլատուութիւնն՝ հանրային վստահութիւն դրաւելիք յատկութիւններ չեն։ Միւս կողմէ, պէտք է յիշել թէ Վարչութիւնք կ'ինան՝ ո՛չ միայները անոնց հակառակորդներն զօրաւոր և ձեռնհաս մարդիկ են, և այպէս անոնց յաջորդներն արդէն պատրաստ են, այլ նաեւ երբ Ազգը կը ձանձրանայ իշխարու վրայ տարածուած վարչական սխալները սեսնելով, որք հարկաւ ապացոյցներն են այդ սխալները գործող մարմնոց յարակից ինչ ինչ թերութեանց»

* * *

Մինչ Թուրք մամուլը կատարեալ լռութիւն կը պահէ, մայրաքաղաքիս Եւրոպական լրագրք, Լէոէրէ», Ժուրնալ դը Քոնստանդինոպլ, Ֆոր դէ Պոսֆոր, կը խօսին Պարիզեան քանդրոյն վրայ, ջերմ համակրութիւն յայտնելով Ս. Պատարագ Հօր անձին համար։ Այս վերջին Ֆրանքոյ–Յունական թերթ մանաւանդ նշանաւոր հանդիսացաւ այն կատաղութեամբ որով յարձակեցաւ մեր Ազգային ժողովոյ վրայ, և այն տարօրինակ ու անտեղի միջոցներով զոր առաջարկեց իբր թէ ելք մը գտնելու համար իրաց վիճակին, և որոց կարդէն կը համարի լուծել ու ցրուել Ազգային ժողովը։ Յայտնի կ'երեւի թէ յօդուածագիրը մասնաւոր կամ անձնական [illegible] դէմ, և իւր այս թշնամական ըդդացման առարկայ կ'ընէ ժողովը իւր ամբողջութեամբ։ Մենք կը ցաւինք միայն որ Հայ թերթի մը երեկ կարեւորութիւն տուած էր Ֆոր դէ սոյն ասութեանց, և զանոնք թարգմանելու հոդնութիւնն ստանձնած էր։ Իսկ նոյն Ֆրանքոյ–Յունական թերթին երէկի թիւէն թարգմանեալ յօդուած մը, զոր լրագրոյս մէկ ուրիշ կողմը պիտի դտնեն ընթերցողք, մեր Ազգային ժողովոյ նկատմամբ բոլորովին տարբեր և համակրական ոգւով մը կը խօսի, և մինչ Ֆոր դէ Պոսֆորի նախընթաց յօդուածն, որուն ակնարկեցինք, մեր խորհրդարանական դրութիւնը կը պարսաւէր, այս երկրորդ յօդուածը կը գովէ զայն, և դարուս ոգւոյն պահանջմանց համաձայն գտնելով, օրինակ կը ներկայէ իւր Յոյն հայրենակցաց։ Ինչպէս դիտեն ընթերցողք, մայրաքաղաքիս լրագրութեան մէջ Մ«էջ առաջինն եղած է ցաւ յայտնելու Ազգ. ժողովոյ վերջին նստին մէջ տեղի ունեցած անհաճոյ միջադէպերու վրայ, և առնոնց հեղինակները պարսաւելու։ Բայց ո՛չ մէկ ողջամիտ անձ կրնայ չփոթել մեր Երեսփոխանական ղըրութիւնը քանի մը պոռոտախօս և չահախնդիր երեսփոխանաց անձնականութեան հետ, և ասոնց ծայրայեղութիւնները վերագրել նոյն իսկ Ազգ. ժողովոյ իւր ամբողջութեամբ։ Զիարդ և ինչ, նպաստակ չունենալով մեր ազգային գործոց վրայ դասեր տալ Ֆոր դէ Պոսֆորի, որ կրնայ նուազ կրիւք և աւելի ողջմտութեամբ գրել այս տեսակ նիւթոց վրայ, և մաղթելով որ իւր հրատարակած առաջին և երկրորդ յօդուածոց հեղինակները չուսով համաձայնին իրենց միջեւ, կ'անցնինք թարգմանաբար ընթերցողաց ներկայել «Հայոց Պատրիարքը» վերնագրով յօդուած մը, զոր Լէոէրէ» իւր երէկի թիւին ճակատն հրատարակած էր, և որ կարեւորութիւն կրնայ ունենալ, նկատողութեան առնլով զայն հրատարակող թերթին անունն, համբաւն ու բարձր ակմբոց հետ ունեցած յարաբերութիւնները.—

«Ղերսատին հրաժարելով Պարիզաբքական պաշտօնէն, զոր այնչափ նշանաւոր կերպիւ կը կատարէ, Ներսէս Սրբազան չկրնար ամբաստանուիլ թէ իւր հօտէն խոյս կուտայ վտանգի պահուն։ Դեռ մի քանի ամիս առաջ, բացառապէս գրժուտրին պարագայից մէջ ցոյց տրուած հաստատամտութեամբն ու ճարտարութեամբը, Ն. Սրբազնութիւն ո՛չ միայն բարձաւ յարարերութեանց այն պարութիւնն որ պատերազմէն ի վեր կը կենար կառավարութեան և Հայ հասարակութեան միջեւ, այլ Բ. Դրան հետ այնպիսի գոհացուցիչ յարաբերութիւններ հաստատեց, որ վեհ. Սուլթանն հաճեցաւ իւր հաւանութիւնն յայտնել, և իւր կայսերական շնորհաց նշաններ տալ Ներսէս Սրբազանին։ Այսպէս ճամբայ բացուած էր Հայ հասարակութեան բանաւոր բաղձանաց ստիճանաբար գոհացման, այն չափով որ Բ. Դուռն պատշաճ գտնէր, և որուն համար վստահութեան նորոգումը քաջալերկրնար տալ։ Բայց հաւիւ թէ Ներսէս Սրբազան յաջողեցաւ Բ. Դրան հետ հասարակութեան չահերը գոհացուցիչ վիճակի մը մէջ դնել, և ահա դժուարութիւնք սկսան ծագիլ նոյն ինքն հասարակութեան մէջ, որք Պատրիարքին դիրքն անհանգստացուցիչ և ապերախտ կացուցին։ Զնոք կրնար ենթադրել թէ կուսակցական ոգի կար Պատրիարքին դէմ, կամ թէ հասարակութեան գլուխները կ'ուզէին տագնապ մը յառաջ բերել։ Իրողութիւնն այս է թէ հասարակութիւնը կը սպասէր վայելել աւելի շուտով իրականացումն այն յուսոց, զորս զարթուցած էր Պատրիարքին հաշտութիւնն ընդ կայսերական կառավարութեան, և չկրնար տեսնել թէ նոյն իսկ այս հաշտութիւն Պատրիարքին վրայ պարտականութիւն կը դնէր մեծագոյն խոհեմութիւն, չափաւորութիւն և փափկութիւն ցոյց տալու Պատրիարքարանի գործոց վարչութեան մէջ։ Ի կարին, ի վան, և այլուրեք տեղի ունեցած ցաւալի դէպքեր աւելի փափկացուցին Պատրիարքին դիրքը, և նա, պետական մարդու մը նրբամտութեամբ, տեսաւ թէ առաջին հարկաւոր բան էր թողտալ որ ամեն ցաւառիթ տպաւորութիւնք ջնջուին յիշողութենէ, և Բ. Դրան մէջ զոյացնել այնպիսի հանգամանք, որք արմատ չէին կրնար դտնել ցաւալի տեսէին այդ տպաւորութիւնք։ Հայոց Ազգային ժողովը չսատանձնեց այսպիսի տեսութիւն մը, և իւր վերջին մի քանի նիստերու մէջ տեղի կամ նուազ խիստ բնութիւն ունեցող վիճաբանութիւնք ծագեցան, իսկ անցեալ ուրբաթ օր մի քանի տեսնարանք կոչուսին իրենց չափաւորութիւն, և ըստ ուեցան այնպիսի խօսքեր որք դիւրաւ չեն մոռցուիր։ Երկու օր յետոյ Ներսէս Սրբազան իւր հրաժարը մատոյց Բ. Դրան, ուստի մեծ չփոթութիւն մը կը տիրէ իւր հասարակութեան մէջ. որովհետեւ Հայք կատարեալապէս կը գնահատեն իրենց հոդեւոր պետին արժանիքն, և անոնք որ աճապարանք դէջ խօսած էին Ն. Սրբազնութեան դէմ՝ զղջացան իրենց առջի չափազանցութեանց համար։»

(Լէոէրէ» հոս տեղեկութիւններ կուտայ Ազգ. ժողովոյ Մայր–Դիւանին Ս. Պատարիարք Հօր հետ բանակցութեանց վրայ. կը յիշէ Դիւանին առ Ն. Սրբազնութիւն ըսած խօսքերը, զորս Մ«էջ հրատարակած էր, և կը շարունակէ.)

«Ներսէս Սրբազանին հրաժարումը նոյնչափ անընդունելի է Բ. Դրան, որչափ է Հայ հասարակութեան, և ամեն տեսակէտով յոյժ ողբալի դէպք մը պէտք է նկատուի։ Ցսատին յուսալի է որ Ն. Սրբազնութիւն կարող կը լինի եւ առնուլ զայն։ Մարդիկ երբեմն այնպիսի գրից մէջ կը գտնուին, որ կը գադրին իրենք իրենց վերաբերելէ, և այսպէս եղած է Ներսէս Սրբազանի մասին ալ։ Մենք կը կըրենք նոյն երկիւղներ, զորս Ազգ. ժողովոյ պատգամաւորութիւնը Ն. Սրբազնութեան յայտնած է իւր հրաժարման հետեւանաց մասին, և որչափ ալ արդար լինի այն վստահութիւն, զոր Ն. Սրբազնութիւն յայտնած է Ազգ. ժողովոյ խոհեմութեան և հեռատեսութեան մասին, այդ Մարմին ստուգապէս իւր յանձնաձիգ ոգին և տպահովագոյն յոյսը կորուսած կը լինի եթէ Ներսէս Սրբազան պնդէ իւր հրաժարման վրայ։»

Ինչպէս կը տեսնեն ընթերցողք, Լէոէրէ»ի այս յօդուածն, —պարունակած մէջն մի բացատրութեան համամիտ լինինք թէ ոչ, — քաղաքագէտ և լուրջ գրչի մը արտադրութիւն է, մինչդեռ Ֆոր դէ Պոսֆորի նախընթաց աւուր թուով հրատարակեալ յօդուածն, որուն վերեւ ակնարկեցինք, կուսակցական կուսայոյզ ոգւով խմբագրուած և հետեւապէս կարեւորութենէ զուրկ գրութիւն մ'էր, որոյ չարժառիթները գուցէ անձնական հաշիւներու մէջ փնտռել հարկաւոր էր։ Բարապանը տես. և թէ իւր խօսակիցն իրողութեան տեղեակ կը դտնուէր, խոստովանեցաւ թէ Նիքիթա իշխանին այցելութեան կ'սպասէին և թէ հանդիսաւոր հրամանին հետ յանձնարարուած էր նաեւ բնաւ մէկու մը բան չըսել։ Մեր լրաբերն ապշեալ մնաց։ Պատրիարքարանի եկեղեցականներէն մին, որոյ քով դացած էր յետոյ, կը յայտնէ թէ Իշխանին այցելութիւնն ուրիշ աւուր թողուած է։ Այս պատմութեան հաւատացած չենք մի՛ներ, եթէ զայն մեզ ըսող անձին վրայ վստահութիւն ունեցած չլինինք։

Հետեւապէս, կը համարձակինք Յունաց Ս. Պատրիարքին բարձրագոյն կատաղութեան ներկայել այս իրողութիւնները, վասն զի գիտնք թէ առանց անոր գիտութեան կը լինին։ Այս անհասկնալի գաղտնապահութիւն–թղթերու մեզբսկիչական պատճառ չունի, երբ խնդիրը պարզ բաներու վրայ է։ Համոզուած ենք թէ Ն. Սրբազնութիւնն դադրեցնել պիտի տայ այս վաղ ժամանակեայ համրութիւնը։»

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՄԵԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՆԴԼԻԱՑԻՔ

—o—

Վերջին թղթաբերով եկած թարգի թիւերէն մէջն հետեւեալ նամակ կը կարդանք, զոր անգիտակ մը Պրայնի անդամ հայասէր Պ. Ձեր[illegible]ած է յիշեալ լրագրին.

Ցեր.

Ցան եւ հինգ օր առաջ Հայր Յակոբոս Խսավէրտեանցի ստորագրութեամբ նամակ մը հրատարակեցիք, որ վէնէտիկի փանուց պատահած դժբաղդութիւնը նկարագրելով օգնութիւն կը հայցէր։ կը թուի թէ այդ նամակ չէ գրուած այն ուշադրութիւն, որուն արժանի էր։ Հետեւապէս կը համարձակիմ ձեր ընթերցողաց ուշադրութիւնը նորէն հրաւիրել այս գործին վրայ։

Վերջին տեղեկութիւնք վասն աւելի մեծ կը նշանակեն քան որչափ չէր եղեթադրուած առաջին պահուն, և վանուց գրականի միջոցները բաւական չեն վերաշինութեան ծախուց տակաւին։ Այդ հաստատութեան եկամուտն ամբողջապէս նուիրեալ է հայ երիտասարդաց դաստիարակման, որք Ա. բեւեռից ամեն կողմերէն մեծ բազմութեամբ հոն կ'երթան, ինչպէս նաեւ հայ գրականութեան ծաղման։ Ս. Ղազարու վանքն իւր գրական միջոցներով Վենետիկի (*) մէջ ընդարձակագոյն դպրոց մը կը պահէ, ինչպէս նաեւ այն կրթարանն, որ կզուրն մէջ կը դտնուի կը սիրեմ հաւատալ թէ Ընդլիոյ մէկ կամ բազում մարդիկ—մանաւորապէս անոնք, որ այցելած են Ս. Ղազարու վանուց, սքանչացած են անոր դրից դեղեցկութեան վրայ և հասկցած են թէ այդ մենաստանն ինչ դարմանալի ծառայութիւններ մատուցած է կրթութեան մեր ազգին — որք յաժարակամ պիտի օգ-

(*) Պ. Ձ. Պրայս կը սխալի։ Մխիթարեանք վանքին եկամուտները Մուրատեան եւ Ռափայէլեան վարժարանաց աշակերտներուն դաստիարակման չեն յատկացներ։ Այս երկու հաստատութիւնք, որոց առաջինը Փարիզի եւ երկրորդը Վենետիկի մէջ կը գտնուին, մասնաւոր եկամուտներ ունին, զորս հիմնադիրք կտակած են։

տասխան կը տրուի իրեն թէ Գրատարի իշխանն Ազիզիէի պահանոցին առջեւ իւր ուղեկցաց հետ շոգենաւակ մը նստած էր, որ Ցեղերի կողմն ուղեւորած է։ Մի լրաբերն արդէն գիտնալով թէ իշխանը փոխագարձ այցելութիւն պիտի տար Յունաց Պատրիարքին, կ'նշանակեր թէ իւր կասկածները կը հաստատուէին և Ոսկեղջիւրի առջին շոգենաւը կը մտնէ, որ իսկոյն Ցեղերը կը հասնէ զայն։ Պատրիարքարան մտնելուն պէս դիպուածն այնպէս կ'ուզէ որ նորէն առաջի բարապանին հանդիպի, որ այս անգամ իւր սովորական հաղուստը կը կրէր։

—Է՛հ, բարեկամ, կ'ըսէ սոնոր, տեսածիս նայելով արդէն նորոգուած են ձեր հագուստներ, կը նորոգեսարեմ. ձեր սպիտակ փողկապին և մաքուր լանջապանին մէջ կը նեղուէիք։ Բարապանը տեսնելով թէ որու հետ գործ ունէր, և թէ իւր խօսակիցն իրողութեան տեղեակ կը դտնուէր, խոստովանեցաւ թէ Նիքիթա իշխանին այցելութեան կ'սպասէին և թէ հանդիսաւոր հրամանին հետ յանձնարարուած էր նաեւ բնաւ մէկու մը բան չըսել։ Մեր լրաբերն ապշեալ մնաց։ Պատրիարքարանի եկեղեցականներէն մին, որոյ քով դացած էր յետոյ, կը յայտնէ թէ Իշխանին այցելութիւնն ուրիշ աւուր թողուած է։ Այս պատմութեան հաւատացած չենք մի՛ներ, եթէ զայն մեզ ըսող անձին վրայ վստահութիւն ունեցած չլինինք։

Հետեւապէս, կը համարձակինք Յունաց Ս. Պատրիարքին բարձրագոյն կատաղութեան ներկայել այս իրողութիւնները, վասն զի գիտնք թէ առանց անոր գիտութեան կը լինին։ Այս անհասկնալի գաղտնապահութիւն–թղթերու մեզբսկիչական պատճառ չունի, երբ խնդիրը պարզ բաներու վրայ է։ Համոզուած ենք թէ Ն. Սրբազնութիւնն նորէն հրաւիրել այս գործին վրայ։

Վերջին տեղեկութիւնք վասն աւելի մեծ կը նշանակեն քան որչափ չէր եղեթադրուած առաջին պահուն, և վանուց գրականի միջոցները բաւական չեն վերաշինութեան ծախուց տակաւին։ Այդ հաստատութեան եկամուտն ամբողջապէս նուիրեալ է հայ երիտասարդաց դաստիարակման, որք Ա. բեւեռից ամեն կողմերէն մեծ բազմութեամբ հոն կ'երթան, ինչպէս նաեւ հայ գրականութեան ծաղման։ Ս. Ղազարու վանքն իւր գրական միջոցներով Վենետիկի (*) մէջ ընդարձակագոյն դպրոց մը կը պահէ, ինչպէս նաեւ այն կրթարանն, որ կզուրն մէջ կը դտնուի կը սիրեմ հաւատալ թէ Ընդլիոյ մէկ կամ բազում մարդիկ—մանաւորապէս անոնք, որ այցելած են Ս. Ղազարու վանուց, սքանչացած են անոր դրից դեղեցկութեան վրայ և հասկցած են թէ այդ մենաստանն ինչ դարմանալի ծառայութիւններ մատուցած է կրթութեան մեր ազգին — որք յաժարակամ պիտի օգ-

(*) Պ. Ձ. Պրայս կը սխալի։ Մխիթարեանք վանքին եկամուտները Մուրատեան եւ Ռափայէլեան վարժարանաց աշակերտներուն դաստիարակման չեն յատկացներ։ Այս երկու հաստատութիւնք, որոց առաջինը Փարիզի եւ երկրորդը Վենետիկի մէջ կը գտնուին, մասնաւոր եկամուտներ ունին, զորս հիմնադիրք կտակած են։

նեն անոր՝ իր օգտակար գործը շարունակելու։ Լոնտրայի Ս. Պօղոս մեծ եկեղեցւոյն երէցն և ես բաւական պիտի լինէինք հանդանակութիւններն ստանալով, բայց ուրիշներ ալ կը մեկնինք Լոնտրայէն, այս մարդասիրական գործին նպաստել փափաքողները կը հրաւիրենք որպէս զի իրենց նը-կը հրաւիրենք որպէս զի իրենց նը-ւիրներ ուղղեն առ Պ. Պ. Ռոսպարթը, Լլպոք և Ընկերութիւն, Լոմբարդ Սթրիթ, որք մարդասիրաբար հաւանած են նուէրներն ընդունելու։

Աւասիկ արդէն հանդանակութեան մասնակցողաց անուանքը.

Ս. Պօղոս եկեղեցւոյ երէցը 15 անգլ. ոսկի. Պարոնայք—Ճոն Ռըսքին 10. Ս. Մորլի, Անդամ Խորհրդարանի 25, Ռ. Բէյլոն, Ա. Խ. 10. Ճ. Բ. Թոմսոն, Ա. Խ. 10. Ճ. Անն Պրայս 20, և 20 ոսկի ալ այլ անձանցմէ, որք իրենց անունքը չեն ստորագրած։

Ճ. ՊՐԱՅՍ

Առեւարական սենեակ
16 օգոստ.

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ի ՄԻԱՑԵԱԼ-ՆԱՀԱՆԳԱՑ

ՊՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ԴԱՏ ՄԸ

(Շարունակութիւն Նախկին Թերթէն)

—o—

Լրագիրք հետեւեալ օրն այս անակնկալ վճռոյն վրայ ամէն տեսակ կարծիք կը պարունակէին. այլ Նիւ-Եորք Թայմզ, որ, ինչպէս նամակիս սկիզբն յիշեցի, գործօն դեր մը կատարած էր այս մեծ դատին մէջ, ձեռք անցուցնելով եւ հրատարակելով բազմաթիւ զրուցիներ, որք յստակապէս կը ցուցնէին ամբաստանելոյ յանցաւորութիւնը, հրատարակեց ամենէն նշանաւոր խմբագրական յօդուածն «Արդարութիւն Պարտեալ» խորագրով. խորագիրը բաւական է պարունակութեան վրայ գաղափար տալու։ Ուրիշ յօդուածի մը մէջ, յայտնապէս ներկայ պարտութենէն չնչուած, կատաղաբար կը յարձակի Նախագահին եւ Պաշտօնէից վրայ, եւ կ'ըսէ թէ ձեզ դէմ ժողովրդեան աղաղակը պիտի ըլլայ «արտաքսեցէք Իրենց պաշտօնեներէն այդ ասիանները» (չար, ստահակ, սրիկայ)։ Ամբաստանելոց վատաբանք յայտարարած են որ եթէ Ն. Ե. Թայմզ չհաւանի տրուած վճռոյն, եւ շարունակէ իր յարձակումներն ամբաստանելոց դէմ, ամբաստանեալները վատահամբաւելու յանցանօք դատի պիտի ենթարկուի. (Լայֆէլ. օրինօք պատժելի յանցանք)։ Իսկ Ն. Ե. Թայմզ կը յայտարարէ թէ ինքը հաւանիր տրուած վճռոյն, թէ զանազան Գ. անուանելով ճշմարտութիւն մը յայտնած է, թէ ինք իր պատերազմը պիտի շարունակէ այդ դաւաճան գողերու խումբին դէմ (Լէնէ), եւ ուրախութեամբ պիտի ողջունէ իրեն ընծայուած որ եւ է պատեհութիւն ամբաստանելոց թշուառական գողեր ըլլան ապացուցանելու ո եւ է դատարանի առջեւ, եւ երկրին ամենամեծ ծառայութիւն մը մատուցանելու. եւ կարծիքը զրեթէ ընդհանուր է թէ, եթէ ամբաստանեալք այդպիսի յիմարութիւն մ'ընեն, Ն. Ե. Թայմզ պիտի կարողանայ զիւրաւ իրենց դատապարտութիւնը ձեռք ձգել, եւ այսպիսեաւ ընել ինչ որ մեծ կառավարութիւն մը անկարող զտնուեցաւ ընելու։ Քաղքիս մէջ հրատարակեալ ոմանպետական թերթ մը այս մասին ակնարկութիւններ կ'ընէ նորոգ սրբացեալ յանցաւորաց պատուասիրական զգացումները զրգռելով. եւ արդարեւ անտանելի է դատարանէ մը անմեղ արձակուելէն յետոյ, թերթ մը շարունակէ կոչել զիրենք դաւաճան գողեր եւ թշուառականներ։ Ն. Ե. Թայմզ Հանրապետականաց առաջնորդող ամենէն զօրաւոր եւ Ամերիկայի ամենէն մեծ թերթն է.

Նշանակութեան արժանի է որ ոչ ոք կը տարակուսի ձիւրիին անկեղծութեանը վրայ. նոյն իսկ Ն. Ե. Թայմզ վճիռը կը քննադատէ «առանց խնդրոյ տակ ձգելու ձիւրիին անկեղծութիւնը»։

Կը պատմուի թէ 18–20 տարի առաջ Դուլտ անուն անձ մը Նիւ-Եորքի հանրային զրամէն իբր 3,000,000 անգլ. ոսկւոյ (ըստ ոմանց 1,600,000) չափ զումար մը գողցած էր. Այս անձը Նահանգին մէջ ամենամեծ ազդեցութեան տէր անձն էր. Կառավարիչ, Օրէնսդրական ժողով, դատարանք եւ ոստիկանութիւն ամենքը իր ազդեցութեան ներքեւ էին. ինքն հաւասարապէս կը յարգուէր հարուստներէ, եւ կը մեծարուէր աղքատներէ, որոնց մեծամեծ բարիքներ ըրած էր, այլ Ն. Ե. Թայմզ տեղեկանալով որ Դուլտ խարդախ միջոցներով հասարակութեան գանձը կը կողոպտէ, ամէն բան հրատարակած եւ Դուլտի դատի ենթարկուիլը պահանջած էր. մեծամեծ դժուարութիւններէ յետոյ՝ Դուլտ դատուած եւ յանցաւոր գտնուած էր։ Այս անձը բանտի մէջ մեռած է։ Ն. Ե. Թայմզ կ'ըսէ թէ այժմու ամբաստանելոց դէմ իր բացած կռիւը յառաջ եկած է դոցա յանցաւորութեան նկատմամբ ունեցած խորին համոզումէ մը, եւ հանրային շահուց պաշտպանութեան համար իբր հանրութեան ծառայող թերթ ունեցած պարտաւորութիւնէ։ Սուտգիւ հետաքրքրական պիտի լինի Մր. Ճոնրսի (Ն. Ե. Թայմզի տէր եւ խմբագրապետ) պէս կարող անձ մը այդ աւազակաց խումբին հետ դէմ առ դէմ տեսնել դատարանի մ'առջեւ։

Ներկայ ամբաստանելոց յանցաւորութիւնն հաստատող ապացոյցք ճոխ են եւ յստակ. զծի մը համար աճուրդով որոշեալ վճարելի 1266 ոսկւոյ գումարը Պրէյտիի միջոցաւ բարձրացած էր 30 հազար ոսկւոյ, եւ ուրիշ զծի մը համար վճարելի 3326 ոսկին բարձրացած էր 32834 ոսկւոյ. եւ յաւելեալ ծառայութիւնք բաղդատաբար դրամի յաւելման զրեթէ ոչինչ էին. նկատելու ուրիշ կէտ մ'ալ սա է թէ ուրիշ բաղմաթիւ յանձնակատարաց եւ ոչ ստակ մը յաւելում եղած է. այլ անուղղակի ապացոյց մը, որ թէեւ օրինական կշիռ չունի, այլ որոշակի կը ցուցնէ թէ մեծամեծ գողութիւնք կատարուած են Թղթատարութեան պաշտօնարանին մէջ զօրապետ Պրէյտիի օրով, այն է սա իրողութիւնը թէ այդ ճիւղի ծախսուց համար այժմ վատնուած գումարը Պրէյտի օրով վատնուածին զրեթէ կէսին չափ է։ Ն. Ե. Թայմզ բարոյապէս յաղթանակը տարած է, քանզի թէեւ վճիռն ամբաստանելոց ի նպաստ է, այլ հանրային կարծեաց վճիռն արդէն դատապարտած է զիրենք, եւ եթէ Ն. Ե. Թայմզի պատեհութիւն մ'ընծայուի, պիտի յաղթանակէ նաեւ Արդարութեան առեւի մ'առջեւ։

Վճռոյն տրուած երեկոյին սրբացեալ յանցաւորք Ցորեկեան ասներ կատարեցին Վաշինկդընի մէջ։ Մր. Քէր, կառավարութեան փաստաբաններէն մին կ'ըսէ թէ այդ երեկոյեան զեղխութիւնն եւ արբեցութիւնը Ներոնի օրերէն ի վեր տեսնուած չէր. եւ Լմէթ Հաուզ կոչուած պանդոկին մէջ, որ որէն էր ամբաստանելոց, որ եւ է ոք կրնար ուզածին չափ արբենալ առանց դրամի։ Ամբաստանելոց համախոհներէն ոմանք Վաշինկդընի փողոցներուն մէջ նախատեցին զՄր. Քէր, որ շատ պատուաւոր ժան եւ մեծարոյ անձ մ'է։

Կ'ըսուի թէ ամբաստանեալք կը պատրաստուին դատ բանալ կառավարութեան դէմ, եւ իրենց ըրած ծախքերը պահանջել եւ տարակոյս չկայ թէ պիտի յաջողին, այնպէս որ իրենց ըրած կողոպուտէն պէտք մ'անգամ կորուսած պիտի չըլլան. գողնալ, օձիքը ձեռք տալ, դատուիլ, անպարտ արձակուիլ, եւ կողոպուտէն փուլ մը չը կորսնցուցնել. շատ քիչ աւազակներ այսչափ բաղդաւոր են։

Այս եղական դատը, զոր Ջանացինք որչափ կարելի էր զիւրըմբռնելի կերպով ներկայացնել, ունի հետաքրքրական եւ հրանդիչ կէտեր, զորս մտացի ընթերցողք զիւրաւ կրնան տեսնել, եւ հարկ չկայ մատանիշ ընելու։

Այս դատը թէեւ ըստ ինքեան պարզ եղեռնական դատ մ'է, այլ քաղաքականապէս մեծագոյն կարեւորութիւն ունի։ Այս զեղծումնք տեղի ունեցած են Հանրապետական կուսակցութեան տիրապետութեան միջոցին, եւ այդ կուսակցութեան պարարքն էր այս չարիքները բառնալ ժողովրդեան առջեւ իր վարկը պաշտպանելու համար. այլ, ինչպէս տեսանք, իր ջանից մէջ պարտեցաւ, եւ պաշտօնէութեան այն խոստովանութիւնը թէ այս պարտութիւն «ծանր հարուած» մ'էր, պէտք է առնուի իր քաղաքական իմաստով։ Դանը հարուած մ'էր այդ հանրապետական կուսակցութեան որ այժմ կառավարութեան սանձն իր ձեռքն ունի, այլ յայտնապէս իր տիրապետութեան օրերն համրուած են։

Ներկայ ժամանակս Միացեալ-Նահանգաց պատմութեան մէջ կարեւոր ժամանակ մ'է։ Հանրային կառոյցս մէջ յեղափոխութիւն մը տեղի ունենալու վրայ է, որոյ նշանները վերջի ընտրութեանց միջոցին զգալի կերպով տեսնուեցան։

Արդարեւ կարելի չէ այս երկրին մէջ ապրիլ, եւ անտարբեր ըլլալ այն հսկայ ընկերային շարժմանց, որք ի հարկէ կը ձգին դէպի դաղափարային կատարելութիւն մը, որում Միացեալ-Նահանգք տարակոյս չկայ թէ մի քանի դար առաջ պիտի հասնին ուրիշ բոլոր ազգերէն, եթէ երբէք կարելի է հասնիլ անոր։ Յառաջիկայ նախագահական ընտրութեան համար Հանրապետականք եւ Դեմոկրատականք պատերազմի կը պատրաստուին, որ կը թուի թէ ամենէն կատաղի բարոյական մարտերէն մին պիտի լինի, եւ Դեմոկրատականք արդէն առաջին նշանը տուած են։ Մարդը չէ որուն համար կսիւը տեղի պիտի ունենայ, այլ սկզբունքը։

Ուրախ պիտի ըլլամք երբեմնակի գրել այս շարժմանց վրայ յառաջակայն. եւ աւելի ուրախ պիտի ըլլամք եթէ վայելեմք այն հաճելի գիտակցութիւնը թէ ազնիւ ազգայինք կը սիրեն կարդալ այս նիւթոց վրայ, եւ կը գնահատեն այս մասին տրուած աշխատութիւնք։

ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ՀԱՅԿԵՐՈՑԹ

Ա. Զ Դ

Օգոստոս 21, կիւրակէ օրն, տեղի պիտի ունենայ Բերա, Սրօ-նէքի Սրահին մէջ, ի ժամ 5, Հայ Ուսուցչաց Բ. տարեկան հաւաքոյթն։

Կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ ամէն Հայ Ուսուցիչք։

Սեղանին մասնակցելու համար պէտք է վճարել 1 արծաթ մէճիտ։

Մասնակցիլ փափաքող Մեծ. Դասատուք պարտին իրենց հաճութիւնն յայտնել մինչեւ յառաջիկայ ուրբաթ, օգոստոս 19, ստորագրելոց ուղղեալ նամակաւ մը, զոր դիւրութեան համար կրնան ձգել Պահչէ-Գաբու Սուճի Պօղոս աղային խանութն։

Ի դիմաց կարգադր. Մասնախմբի
Ռ. Ե. Պերպէրեան. Ե. Գ-ոբէն.
11 օգոստոս 1883.

ԱԶԳԱՑՆԵՐ ՆՈՐ ՎՈՐԺԱՐԱՆ ՄԸ

—o—

Ազգաց ապագայն՝ անոնց կեանքն ու մահը սրտի և մտաց կըրթութեան դաստիարակութեան արդիւնքը լինելուն, այն ամէն ազդեր որք կանուխ արթնալով փոյթ ունին աշխատած են դաստիարակութեան տուներ՝ կրթարաններ և վարժարաններ շատցընելու իրենց մէջ, անոնց ամենքն ալ մեռելութեան գերեզմաններուն մէջէն դըլուխնին վերամբարձած կենսանորոգ յարուցեալ են՝ Ազգայ հանդիսին մէջ իրենց արժանաւոր տեղերը վերադարձելու. և յաջողած են յոյժ. ապա ուրեմն յիրաւի է ըսել թէ Ազգաց հիւանդութեանց համայնաբուժ անվրիպելի դեղը՝ որ այնչափ դարեր փնտռուեր ու չէր գտնուեր, այդ դեղը մի միայն դաստիարակութիւն է, զոր ժամանակակից փորձառական գիտութիւնը զօրաւոր ապացոյցներով հաստատեց. Պատմութեան՝ այն պատկառելի ծերունւոյն անաչառ վկայութեանն ու երաշխաւորութեան վրայ հիմնելով իր վճռական փորձերը։ Եւ որովհետեւ դաստիարակութեան գործոյն մէջ նոյն իսկ բնութիւնը ամենէն բարձր տեղին՝ ամենէն ազդեցիկ դիրքը շնորհած է իգական սեռն, մենաշնորհով սահմանած լինելով զիրենք մայր՝ դայեակ և դաստիարակ լինելու զաւակաց՝ զորս կը ծնանին ապագայ Ազգայնութիւնը ձուլելու կազմելու և կերպաւորելու յատուկ արտօնութեամբ, որոց նախախնամութիւնը ինքեանք իսկ են, և յորս հզօրեղապէս կազդեն իրենց բարոյից նախնական կրթութիւնը, որք անջնջելի կերպիւ խորի յոգի տպաւորեալ ի նոսին ի մատաղ տես մանկութեան նոցա, կենաց ամեն վիճակներու և պայմաններու մէջ ալ այն առաջին ներգործութեանց տակ պիտի ապրին և անոնցմով երջանիկ կամ թշուառ լինելու պիտի նախասահմանուին կենաց ասպարիզին մէջ։ Ուստի Ազգային վերաշինութեան գործոյն մէջ իգական սեռի դաստիարակութիւնը առաջին տեղն ունի, որ ամենեին իրական հիմնական և անսրնալ արդիւնքներ կարդասաւորէ ակնկալեալ բեղմնաւորութեամբը։

—Դաստիարակութեան ահա այս ճիւղն ընտրած եմք մեք ալ մերովսանն ծառայելու համար Ազգ. յառաջդիմութեան, որ ի քաջալերութիւն բարեսէր Ազգայիններէ Մեծապատիւ ոմն ճշմարիտ Մեկենաս կանգնելով մեզ իւր նիւթական օգնութեամբը և սատարութեամբը, յաջողեցանք վերջապէս փափաքնիս յարդիւնս բերելու՝ Համազգային օրիորդաց դաստիարակութեան համար գիշերօթիկ վարժարան մը հիմնելով ի Պէշիկթաշ, Քէօփրիւ-պաշը թաղը, եէնի համամ փողոցը, թիւ 4 տունը, որ առողջապահական կանոնաց պահանջած ամեն յատկութիւնները լիուլի ունի իւր մէջ, ուր դասախօսութիւնք պիտի սկսին ներկայ տարւոյս սեպտեմբեր ամսոյ 14-ին հինգշաբթի օրը։

Վարժարանիս մէջ տղայոց ննդեան՝ մաքրութեան և ողջկոյութեան անթերի հոգ ու խնամք տարուելէ զատ՝ բժիշկ մը յատկապէս շաբաթը երկու անգամ պիտի այցելէ աշակերտուհեաց. ուսման և բարոյականի մասին ալ բնիկ գաղղիացի բարեկիրթ տիկին մը իրենց վրայ մօր և դաստիարակուհւոյ պաշտօն պիտի վարէ, ինչպէս նաեւ ընտիր դասատուներ անոնց ուսմանց պիտի հսկեն. միով բանիւ՝ բնաւ ջանք չը պիտի խնայուի անոնց սրտերն ու միտքերը միանգամայն կրթելու և հրահանգելու մինչեւ յայն վայր որ վարժարանիս աշակերտեալ սանուհիք դաստիարակուին ուսեալ՝ հասմեստ և բարեկիրթ տանտիկիններ լինելու, օրում մինչեւ մեծ պէտք ունի բովանդակ Ազգը։

Տէր Սահակեան վարժարանիս Հիմնադիր-Տնօրէնը իրաւունք ունեալ կ'կարծէ յուսալու թէ իւր քառորդ դարէ աւելի ժամանակի մէջ Ազգ. մեկ քանի վարժարաններու և բազմաթիւ մասնաւորաց տուներու մատուցած դաստիարակութեան և դասատուութեան պաշտօններով արդասաւորած արդիւնք, ընտիր ընտիր աշակերտուհիք, յորոց շատերը մայր եղած են և որոց զաւակաց դաստիարակութեան մէջ ալ մեծ յաջողութիւններ յառաջ բերած է նոյն ինքն, այս ակներեւ արդիւնք՝ կը սեմ բաւականէն աւելի երաշխաւորութիւններ են այն ծնողաց որք իրենց զաւակաց ուսման և դաստիարակութեան հոգը վարժարանիս յանձնելու տրամադիր դտնուին։

—Ահա այս մեկ ուրիշ երաշխաւորութիւն մ'է այս իրողութիւնն ալ որ վարժարանիս շահն ու ինքնաը մեր անձնականին վերաբերելով, և մեր անձնական շահն ալ աշակերտելոց յառաջդիմութեան մէջ լինելով, տարակոյս չկայ որ մեր կողմանէ ամեն հոգ խնամք և զոհողութիւնք իսկ ի գործ պիտի դրուին՝ անոնց յառաջդիմութիւնը ապահովելու համար, մեր անձնական շահը ապահովելու նպատակաւ։ Փոխադարձ պարտք և իրաւունք ծնողաց և վարժարանիս՝ զուտ շահ են աշակերտելոց համար։

Աւասիկ Տ. Սահակեան վարժարանիս ուսմանց համառօտագիծը, որուն ընդարձակ ծրագիրը զատ տպուած է աշակերտելոց ընդունելութեան պայմանաց հետ մէկ տեղ, որ վարժարանէս կը տրուի մէյմէկ օրինակ իւրաքանչիւր աշակերտուհւոյ ծնողաց։

Լեզու.—Հայերէն, Գաղղիարէն, Անգղիարէն։

Կրօն և Բարոյ.—Քրիստոնէական, կրօնագիտութիւն, Սրբազան պատմութիւն, Ուսումն Աւետարանի, Բարոյագիտութիւն։

Ո-ուղ-ղի-ն.—Թուաբանութիւն, Տումարակալութիւն, Գրահաշիւ, Երկրաչափութիւն։

Բնական գիտութիւն.—Իրագիտութիւն, Բնագիտութիւն, Տարերք Բնալուծութեան, Մարդակազմութիւն, Կենդանաբանութիւն, Բուսաբանութիւն, Առողջաբանութիւն, Ընտանեկան տնտեսութիւն, Տրամաբանութիւն, Աշխարհագրութիւն (իւր ամեն ճիւղերով), Պատմութիւն, Դիցաբանութիւն, Գծագրութիւն և Ուրուագրութիւն, Աղեղներգութիւն՝ Ջեւ՝ կար և Ջեռագործք, Դաշնակ՝ Երգ և Պար։

Կրօնագիտութեան դասը պարտաւորիչ չէ տարբեր կրօնքէ աշակերտուհեաց։ Դաշնակը մասնաւորապէս փափաքողաց համար է։ Իսկ եթէ ծնողք ոմանք փափաքին ցուներէն, Լատիներէն, Յունարէն լեզուաց մին կամ միւսը եւս ուսուցանել տալ իրենց զաւակաց մասնաւորապէս, վարժարանիս Տնօրէնութիւնը կը խոստանայ իրենց այդ փափաքն ալ լնուլ՝ մասնաւոր պայմաններով։

Վարժարանիս ընդունելութեան պայմաններն են Գիշերօթիկ աշակերտուհեաց համար տարեկան երեսուն և երեք Օսմ. ոսկի՝ քառամսեայ պայմաններով վճարելի. տըղայոց ճերմակեղէններու լուացքի հոգը՝ ինչպէս նաեւ անոնց գրական

ԹԷՐԹՈՆ ՄԱՍԻՍԻ

(57)

ԱԼՊԷՐ ՏԷԼԲԻ

—o—

ՄԱՐԲԻԶՈՒՀԻՆ

—o—

14

զոր ծերունւոյն առջեւէն, որ իւր առջեւ կանգուն կը կենար իբրեւ արդարութեան կենդանի արձան։ Բայց նա հոն էր, զինքը կը հարկադրէր կենալու, առջեւ պատուաստելու, դատաստեան բանը մինչեւ ցմրուր քամելու։ Պ. Տանկլար այժմ իւր թոռան երեսը կը դիտէր։

—Միա դիր, Մաքսիմիլիէն, որպէս զի իմանաս ինչ որ մինչեւ ցարդ ծածկեցի։ Երբեմն հարցուցած էիր ինձ թէ ինչո՞ւ համար քեզ ինձ որդի ըրած էի, ես, քու հաւդ, մորդ հայրը։ Պատասխանեցի քեզ թէ ես միակ կենդանի ազգականդ էի, և թէ կ'ուզէի կապ մ'աւելի դնել մեր մէջ, այն է մի և նոյն անուան հոգոր համերաշխութիւնը։ Արդ՝ ես սուտ կը խօսէի, քեզ ինձ՝ զաւակ ընդունեցի որովհետեւ չէի ուզեր որ քու հօրդ անունը կրես։

—Աստուա՜ծ իմ, գոչեց Մաքսիմիլիէն։

—Մի՛ ամբաստաներ զայն, բաւ ծերունին խրոխտաբար։ Ազնիւ այրն ազնիւ սիրտ մ'և քաջ զօրական մ'էր։ Հարցուս այսօրուան զօրավարներէն մի քանիին թէ ի՞նչպէս մարդ էր Սորպիէ հարիւրապետը։ Կը պատասխանեն քեզ թէ անոր կեանքը մաքուր էր իւր սրոյն պէս։ Մէկ սխալ մը գործեց, այն է երկրորդ անգամ կնութեան առնուլ սա՛ կինը։ Այն անունը, զոր մայրդ սրբութեամբ կրած էր, թշուառականի մը տուաւ, որ պիտի անպատուէր զայն։

Այս եղերերգին չորս դերասաններն հակընդդէմ զգացմամբ կը յուզուէին։ Արտեմիս և Մաքսիմիլիէն մանաւանդ սարսափելաւոր ապշութիւն մը կը կրէին։ Տարտամ կերպիւ կ'զգային թէ զիրենք միացնող կապերէն մին մէկէն ի մէկ խզուեցաւ։ Իսկ Բաթէրին կորագլուխ կը դողար Պ. Տանկլարի առջեւ, որ խրոխտ և անողոքելի էր արդարութեան պէս։

—Հինգ տարեկան էիր դու, Մաքսիմիլիէն, շարունակեց ծերունին։ Հայրդ Ֆօա կը բնակէր։ Օր մը գրեց ինձ ի Պրբթայն, և վերստին ամուսնանալու հրաման խնդրեց։ Աշխարհի մէջ վատանդաւոր արարածներ կան։ Հայրդ տեսեր էր այս կին, որ այն ժամանակ «Գեղանին Բաթէրին ժուվ» կը կոչուէր։ Այն անձնակ «Գեղանին Բաթէրին ժուվ» կը կոչուէր։ Այն անձ-[illegible] ցաղգութեամբ բռնկեր էր որ սիրտը կը տանջուի և ուղղը կը հրդեհէ։ Մոռցայ, Աստուած ներէ ինձ, զաւկիս յիշատակն. և միայն քեզ մտածեցի։ Արդեօք դաժան և չար մօրո՞ւ մը պիտի երնէր դէմդ։ Ֆօա գնացի, հարցուցի, տեղեկացայ։ Ոչ ոք դէշ կը խօսէր անոր վրայ. միայն թէ քիչ մը պչրասէր եր և տարօրէն վարք մ'ունէր։ Բայց կ'երեւի թէ ներողամիտ պէտք էր լինիլ այդ դրսեցի աղջկանց համար։ Ջերմ սէր ցոյց կուտար հօրդ վրայ. իսկ նա, տարաբաղդն, յիմարաբար կը սիրէր զսա։ Մնաց որ, աղքատ, իւր լպիրշ դեղեցկութիւնը միայն ունենալով օժիտ, չքաւորութեան վարժուած, ամուսնութիւն կ'ելբաղէր որպէս զի ազատ լինի։

Պ. Տանկլար լռեց վայրկեան մը։ Աչերը կը փակէր որպէս զի անհետացեալ օրերուն եղերերգն իւր յիշողութեան առջեւ բերէ։

—Զիս տակաւին կը տեսնեմ Սէն-Վոլիւզիէնի հին եկեղեցւոյն մէջ, դարնան պայծառապէս առաւօտ մը։ Զեռքդ բռնած՝ կ'աղօթէի մօրդ, որպէս զի իւր տեղն եկողը բեզ սիրէ, խնդճ լքեալս։ Երդեհոնը կը նուագէին, և այս կին իւր ճակատը կը խոնարհեցնէր կարմրելով . . .։

Տիկին Մորէր հեծութիւն մ'արձակեց։ Ծերունին չլսել ձեւացուց.

—Կը հաւատամ խօսքս, Մաքսիմիլիէ՛ն։ Այն անթարմ դուստերուն յիշատակը նողկանք կը բերէ սրտիս։ Կը կարմրէր ամօթխածութենէն, այնպէս չէ՞, ինչպէս դեռատի օրիորդ մը որ իւր ամուսնոյն անձնատուր կը լինի։ Արդ, իրիկունն ամուսնական սենեակը մտած ժամանակ, կուսի հեղնական պսակը դեռ ճակտին վրայ, հարսանեկան ճերմակ շրջազգեստը վրան, կ'ըսէ հօրդ պղտութեամբ. «Ես յղի եմ. ձեզ հետ ամուսնանալուս պատճառն այս է որ տարփածս ամուսնացաւ, և ես կ'ուզէի անուն մը տալ ծընանելիք զաւկիս։»

Բաթէրին այժմ ծունգի վրայ եկած էր, գլուխը խոնարհած, հեկեկելով, անցելոյն այս յիշատակութեան ներքեւ ընկճեալ։

—Այժմ կը հասկնաս ամեն բան, այնպէս չէ՞, շարունակեց Պ. Տանկլար։ Հայրդ, սաստիկ կատղելով, ուզեց սպաննել այս թշուառականն։ Այն ժամանակ սա ալ սարսափելով գրեց այն խոստովանութիւն, զոր մեր տունը պահած եմ, և կը ցուցնեմ քեզ որ կարդաս։ Բայց ի՞նչ հարկ այն գրութեան. երեսը նայէ։

Բաթէրին գետինը վռուած էր գրեթէ անզգայ։ Եւ այս սոսկալի տեսարանը կը կրէր իւր աղջկան առջեւ, որոյ աչքին առաջ կը պարզուէին իւր ամեն խայտառակութիւնք։ Խեղճ Արտեմիս, խռոված, մունջ, հանդիսատես կը լինէր իւր մօր կենդանի քարուքանչերուն։ Կեանքն անողոք անդթութիւններ ունի։ Այս անագորոյն իրականութեան ժամը միայն բաւական էր թերեւս քաւելու այդ կնոջ ամեն ոճիրները։ Եւ տակաւին հարկ եղաւ իրեն լսել մնացեալը։ Երկու ամուսնոյ իրարու տուած բացատրութեանց պատմութիւնը, նոյն իսկ հետեւեալ օրն իրարմէ բաժնուելն և բոլոր քաղաքին առջեւ մերկ դրուած դայթակղութիւնը. վերջապէս, ինչ որ ժամանակաւ Պ. Ֆօրէ կը պատմէր Տիկին Վէրնիէի և Մորիս Ժանտրոնի։ Սորպիէ հարիւրապետին անունը խառնուած էր այն ամեն պատմութեանց հետ որք այս արկածներուն կնկերակցին։ Թեպհ մարդուն անունը ցեխերու մէջ կը քաշքշուէր. հազիւ քանի մը ձայներ կը բարձրանային լռութեան մէջ զայն պաշտպանելու համար։ Ենթադրութիւններ, մտացածին վէպեր, սուտեր չմնացին որ հնարուեցան և բերնէ բերան պտըտեցան։ Վերջապէս քանի մ'ամիս այդ բարոյական նահատակութիւնը կրելէ յետոյ, Սորպիէ հարիւրապետը չկրցաւ դիմանալ։ Կը մտածէր թէ իւր անունը ծաղր ու ծանակ եղած էր ամբոխին բերանը. կը մտածէր թէ տղայ մը պիտի ծնէր և իւր անունը կրէր. կը մտածէր թէ այս ապօրինութեան առաջքն առնելու միակ միջոցն էր այս մեղապարտ կնոջ գրաւոր խոստովանութիւնն ի ձեռին դատ բանալ, և նոր ու աւելի ծանր գայթակղութիւն մը հրապարակ հանել։

Պ. Տանկլարի ձայնը խզեցաւ, կարողութիւնն ըսպառած էր վերջապէս։

—Այժմ ամեն բան գիտես, որդեա՛կ։ Ցաճախ կը խօսէիր ինձ այն չարագոյժ տպաւորութեան վրայ զոր հայրդ թողած էր քեզ, երբոր գլուխը ջախջախած դատարանի դիւնքն իւր անկողնին մէջ։ Ահա այս կինն սպաննեց զայն։

Արտեմիս ոչ եւս կրցաւ տոկալ. գլուխը ձեռուընուն մէջ ծածկելով՝ թիկնաթոռին մէջ ինկաւ ընկճեալ, խորտակեալ։ Իւր մայրն . . . իւր մայրն ըրած էր այս ամե՜նը։ Դառն նողկանք մը կ'ելնէր կոկորդը. սոսկմամբ կը մտածէր թէ այդ կին ծնած էր զինք, և թէ նոյն արիւնը կը հոսէր իւր երակաց մէջ, և ինքն, ո՜հ ինքն, իւր մօրմէն սպաննեալ մարդուն որդին կը սիրէր։ Արտեմիս ոչ եւս կը համարձակէր նայիլ Մաքսիմիլիէնի, որ անշարժ, սոսկումէն պաղած ու չուարած կեցած էր այս խոստովանութեանց առջեւ։ Վերջին յոյս մը կը մնար երիտասարդին. վասն զի ոչ միայն իրեն, այլ և Արտեմիսի համար ցաւ կ'ըզդար։ Տիկին Մորէրի նայեցաւ, որ իւր ընկճման մէջ

(Շարունակելի)

պիտոյից (գրչի, թղթի, մելանի) մատակարարութիւնը վարժարանս վրայ ըլլալով։

Իսկ ցերեկեայ աշակերտուհեաց համար՝ ամսական երեք մէճիտ, առանց ցերեկուան ճաշի. ճաշը վարժարանէս տրուելով՝ մէկ Օսմ. ոսկի՝ կանխիկ։ Դաշնակի համար եւս կէս Օսմ. ոսկի ամսական՝ կանխիկ։

Աւելի տեղեկութեանց փափաքողք վարժարանիս Հիմնադիր—Տնօրէնին պէտք է դիմեն, որ կը գտնուի ամեն օր յՕրթաքէօյ՝ Տէրէ փողոցը իւր բնակած տունը, մինչեւ ցմէկ սեպտեմբերի, յորմէ յետոյ իւր վարժարանն՝ ի Պէշիկթաշ։ Ուստի ներկայիս կը հրաւիրեմ այն ծնողքներն որք իրենց զաւակներնին վարժարանիս աշակերտութեան տալ կը յօժարին՝ մինչեւ սեպտեմբերի սկիզբը հաճին իրենց կամքը վարժարանիս Տնօրէնութեան յայտնել։

Սոհակ Քէն. Տ. Օրբէլեան

8/20 օգոստ. 1883

ՅՕրթաքէօյ.

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ Ց'ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ադրիանուպոլսէն կը գրեն մեզ։

Քաղաքիս Թորգոմեան վարժարանն որ մասամբ իւր մի քանի կալուածոց հասոյթներով, բայց գլխաւորապէս «Թորգոմեան Շառաւիղ» ընկերութեան անգասոց նպաստներով կը կառավարուի. քաղաքիդ մէջ եւս ունի իւր կացութեան բարելաւութեանը տենչացող անձիք։ Մեծարոյ Գօրգ. Աստարճեան՝ որ սիրտ մասնաւոր խնամք ցոյց տուած է եւ կուտայ նոյն վարժարանի կացութեան, յաճախակի նպաստներով քաջալերած է զնա, եւ բաւական չը համարելով իւր անձնական նպաստներն ու քաջալերութիւնն, դրդած է նաեւ քաղաքիդ ազգայիններէն եւ օտարականներէ հետագայ անձինքը դրամական նպաստ մի նուիրելու այդ կրթական յարկին, Թորգոմեան Շառաւիղ ընկերութեան բաժանորդ գրելով զնոսա։ Ահաւասիկ այդ ազնուական անձանց անունց ու 1882 տարւոյ մէջ ի նպաստ վարժարանիս ընդունուած գումարին ցուցակն։

Տարեկան բաժնեգին 24 դրուշ է. 6 բաժին Մեծ. Ս. Մանուկեան. Ս. Գ. Նազարեան 144 դրշ. 6 բաժին Յ. Ս. Կ. Բաղատճեան 144. 6 բ. Տիմիթրիոս Լաքտիկան 144, 5 բ. Գէորգ Մուրատեան 120, 5 բ. Թոմաս Սանասլեան 120, 4 բ. Պօղոս Գաբրիէլեան 96, 4 բ. Գրիգոր Եվրէնեան 96, 4 բ. Բարսեղ Գ. Մանուկեան եւ Եղբայրք 96, 4 բ. Մկրտիչ Ս. Մանուկեան 96. 4 բ. Պատրիկ Կիւլպէնկեան 3 բ. Մատեոս Յովհաննէս Կիւլպէնկեան 72, 3 բ. Խաչիկ Ալանվէրտեան 72, 3 բ. Սիմաւրոս Խրլիսթիսս 72, 3 բ. Բիրեաքօ Հաճօրուլօ 72, 2 բ. Արապեան, Բուլճեան եւ ընկերութիւն 48, 2 բ. Մկրտիչ եւ Զօրեզ Բէշիմալեան 48, 2 բ. Յովակիմ Խմամպէրեան 48, 2 բ. Եուվան Փափազ օղլու 48, 1 բ. Յովսէփ Եանքօ 24, 1 բ. Բարսեղ Սէյմէյ 24, 1 բ. Գէորգ Թոփալեան 24, 1 բ. Լեւոն Շերիմեան 24, 1 բ. Խրիսթօ Պոյաճի 24։

Գումարն է 73 բաժին 1752 դրուշ, ընկալեալ Պօղոս էֆ. Աստարճեանէ արծաթ մէճիտ 20 դրուշէն։

Զայս հրապարակաւ յայտնելով՝ մեր նպատակն է մեր անկեղծ ու խորին շնորհակալիքը մատուցանել վերոգրեալ մեծարոյ Տեարց, որք կը սիրեն խրախոյս կանգնել դաստիարակութեան, եւ Մեծ. Պօղոս էֆ. Աստարճեանի որոյ օժանդակութիւնն յոյժ սիրելի է մեզ։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան

Ատենադպիր Ատենապետ

Յ. Յ. Բէյ-բէշեան. Ս. Կ. Սարգիսեան

6/18 օգոստոս 1883

Ս. Կարապետ թաղ

Ադրիանուպոլիս

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԻԹԻՒՀԵԱՆ

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լէվէրբուլ, Մէնչէսթէրի Ե Օրէսայի ՃԷՂ ԿՈՆՏՈՍՏՊՈԼԻՍ ԲԱՆՈՂ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	
Աբերտա	2,500	Ռոբերս
Աբերդիա	2,500	Քրուիքշանք
Լատնիա	2,500	Ուիլքս
Մանչեսթրիա	3,500	Մարշ
Բոմբէյ	2,800	Ֆօլթըրթիլ

Մանչեսթրիա շոգենաւը դալ շաբթու Օտէսայէն վերադառնալով Լիվրբուլ պիտի երթայ։

Բոմբէյ շոգենաւն յառաջիկայ երկուշաբթի օրն հոս կ'սպասուի Լիվրբուլէն։

Այս շոգենաւը կին ճամբորդներ ալ ունի։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.

Գործակալք

ՓԻԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ադլա	3,000	Մաքսիմ	2,500
Անգլիա	3,000	Նոր	2,500
Պոդնա	4,600	Բովնա	3,000
Պոմերանիա	3,800	Բարին	3,200
Պոլարիս	2,500	Բաղդատ	3,000
Պրէմիէր Քոնսիլ	1,200	Սէրվիա	7,800
Սեֆոլանիա	5,000	Սէրեթ	4,600
Քոլոնիա	4,700	Սարպէդոն	3,000
Շերդոնսի	2,000	Սամարիա	3,000
Տէվերոս	2,500	Սէրա	3,000
Կոլէա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէրոս	2,500	Թրինիդատ	2,500
Մարոնիա	3,000		

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվրբուլի եւ Պոսքընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղինակէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԴԷՆ

Գործակալ

թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միլլէթ խան, Գալաթիա

Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվրբուլ

ՄՈՆ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԼԻՎԷՐԲՈՒԼ Ե ՄԱՆՉԷՍԹԷՐԻ ՃԷՂ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանիշ	4,200	Ուէլզ	3,000
Ֆորս	4,000	Նէթէրլի	3,000
Օսմանլի	4,000	Բէրա	3,000
Սէրոսպէրա	3,250	Իզլա	2,600
Թեզլի	3,250	Աղլանդիա	1,700
Մակալա	3,250	Լոդիա	800
Նէրա	3,250	Օլինդա	800
Մարիոնիա	3,250	Սէոլ	750

Նէթէրլի շոգենաւը, նաւապետ Հոլ Լիվրբուլէն եկաւ զանազան վաճառներով։

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքեղապէս յարդարուած են ճանապարհորդներու համար։

Դիմել առ Գ. Թ. ՈՒԻԹՈՒ եւ ԸՆԿ.

Գործակատար

Մէյտանլըգ սոգագ, Պոլիս

Տնօրէնութիւն, Լիվրբուլ,

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.

31, Ճէյմս Սթրիթ, Լիվրբուլ.

Գործակալներնիս

Ալէքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէյրութ	Յ. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Յ. Վ. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Գարդանէլ	Ֆրանք Քալվերթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իզմիր	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ֆ. Ուիթալ եւ Ընկ.
Շերա	Ն. Ֆ. Բէպրոբուլոյ

Սէրոն շոգենաւն ամսոյս վերջերը Լիվրբուլէն հոս կ'սպասուի։

Սաորագրեալս արտօնութիւն ունի ճանապարհորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոսքընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով։

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՀՈԼԻ, Գործակատար.

թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան

Գալաթիա։

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայէն Լ Բոլիէ ՃՇԼ-ԿՈՆՏՈՍՏՊՈԼԻՍ ԲԱՆՈՂ

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղղեալ Լ Սրտէ-Ղէ-Օրոնիէն

Տրապզոն, Պաթում եւ Բոդի պիտի երթայ Լ'Աբդիէ շոգենաւն, որ օգոստոս 29ին Մարսիլիայէն եւ սեպտ. 5ին Պոլիսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ. Մէնդրէլ։

Նաւուղղեալ, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԼՈՐԱՆ ԲԸՌՈՒԼ

Մոմհանէ փողոց, թիւ 114

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Ղալաթիա 12 օգոստ.

ԸՆԹԱՑԻՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 դրուշի հաշուով)

Լոնտրա	5 ամիս,	դրշ.	110, առ Անգլ. լիր.
Փարիզ	5 »	Ֆր.	23 առ Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑԻՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Քօնս. գոցուեցաւ (գ. կ.)	11,23
բացուեցաւ	11,21
կէս օրին	11,21
Եգիպտ. միաց. բաց ոսկի (գ. կ.)	78,30 Անգլ. լիր
Սօսիէթէ ֆէնէրալ 6	4,23
» Օթոման	4,10
Կ. Պոլսոյ Պանքան	8,10
Քրէտի ֆէնէրալ 6 % Օսմ. լիր	7,36
Փոխ. 1863 (Մուրհակ) 6 % Ֆր.	71
» 1865 » 6 %	65
» 1869 (Բինար) 6 %	58,
» 1872 (Պոն տիւ թրէզոր)	20,50
» 1873 (Բինար) 6 %	53
Ռումէլիի երկաթուղի	52
Լաւրիոն (գ. կ.)	160
Թրամուայ Օսմ. լիր	360
Թղթադրամ »	1090
Էքվալէսիվ	32
Ռէքոր	—

ԸՆԹԱՑԻՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 դրշէն) Դրշ.

Անգղիական ոսկի	110 4
Գաղղիական »	87 27
Ռօլ	90 8
Գրիմից	51 25
Գառոպօն թուղթ (գաբիթ)	917
» արծաթ (նոր)	90 12
Մէճիտիէի տարբերութիւն	103 7
Վեցնոց	103 32
Հինգնոց	104
Մէթալիք	100 20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 23 օգոստոս

Անգլ. Քօնս.	100 1/8
Օսմ. »	10 5/8
Փոխ. 1865	13 1/4
» 1869	11 5/8
» 1871	71 5/8
» 1872	19
» 1873	10 1/4
» 1877	84 1/2
Պանք Օթոման	19 1/8
Ռուս. փոխ. 73ի	86 3/4
Եգիպտ. միացեալ	70 1/4
» արտօնաւոր	92 1/2
Տպրա Սանիէ	69 1/8
Փոխ. Ռօշիլտ	90 5/8

Փոխանակագիր Փարիզի վրայ

Փարիզ 23 օգոստոս

Գաղղ. Քօնս. 4 1/2 0/0	108,47 1/2
» » 3 0/0	79,60
Օսմ. Քօնս.	10,55
Փոխ. 1865 Ֆր.	
» 1869	56
» 1873	52
Օսմ. Երկաթուղի	52,
Պանք Օթոման (գ. կ.)	735
Քրէտի Լիոնէ (գ. կ.)	570
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)	94
» » Արեւելեան	—
Իտալ. Քօնս.	90 35
Եգիպտ. միացեալ	337,50
Փոխնակագիր Լոնտրայի վրայ	25 35

Վիէննա 23 օգոստոս

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	119,90
Ռումէլիի երկաթուղի	24,20

ԿԷՍ ՕՐ 5,9

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

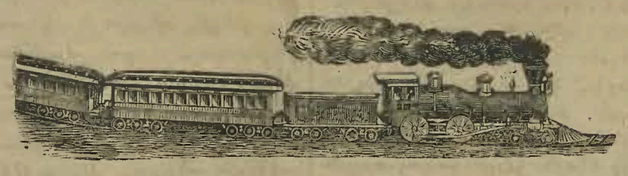

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱՑ — (Սկսեալ 1 Հոկտ. 1881 մինչեւ նոր պնդելիութիւն)

ԳԻԾ Կ. ՊՈԼԻՍ—ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ

Կ. Պոլսէն մեկնող կառախումբ	Կ-Խ. Թ. 2 Ճանբ.
	Ա.ռտ. Ժ. Վ.
Կ. Պոլիս Մեկնում	7 15
Դում-դարու	7 27
Եէտի-գուլէ	7 41
Մաքրիգիւղ	8
Այսթէֆանոս	8 14
Քիւչիւք-չէքմէճէ	8 26
Սքարիա-գուլէ	9 12
Հատրմքէօյ	9 49
Զաթալճա	10 35
Գապաքճէ Ժամանում	11 7
Մեկնում	11 17
Սինէքլի	12 20
Զէրքէսքէօյ Ժ.մ.	1 4
Մեկ.	1 34
Զորլու Ժ.մ.	2 23
Մեկ.	2 33
Մուրաթլը-Քէօբէքլի	3 27
Սէիտլէր-Չիֆթլիք	4 2
Լիւլէ-Պուրկազ	4 45
Պապա Էսքի	5 30
Բալիօ-քէօյ	6 17
Ուզուն-քէօփրիւ	7 15
Դուլէլի-Պուրկազ Ժ.մ.	7 38
Մեկ.	7 58
Ուրլի	8 24
Ադրիանուպոլիս Ժ.մ.	9 14
	Իրիկ.

Սարամպէյէն մեկնող կառախումբ	Կ-Խ. Թ. 121 Խառն
	Ա.ռտ. Ժ. Վ.
Սարամպէյ Մեկ.	6 7
Թաթար Բազարճիք Ժ.մ.	6 41
Մեկ.	6 51
Փիլիպէ Ժ.մ.	8 4
Մեկ.	8 29
Գաթալճա	9 2
Բարալը	9 47
Եէնի-Մահալլէ	10 35
Հասքէօյ-Գաղաճըք	11 55
Թըրնովա Ժ.մ.	12 43
Մեկ.	1 23
Հարմանլը	2 11
Մուսթաֆա-փաշա	3 22
Գատըքէօյ	4 8
Ադրիանուպոլիս Ժ.մ.	4 54
	Իրիկ.

Տէմիրհէքէն մեկնող կառախումբ	Կ-Խ. Թ. 222 Խառն
222 թիւ կառախումբն Երեւելիներն, հինգշաբթի Ե շաբաթ օրերը կը բանի։	Կէս օրէն վերջը Ժ. Վ.
Տէմիրհաճ Մեկ.	12 14
Ֆէրրէ	1 34
Պիտիքլի	3 20
Սուֆլի	4 23
Տիմիթօքա	5 42
Դուլէլի-Պուրկազ Ժ.մ.	6 17
	Իրիկ.

Ադրիանուպոլսէն մեկնող կառախումբ	Կ-Խ. Թ. 221 Խառն
221 թիւ կառախումբն Երեւելիներն, երեքշաբթի Ե ուրբաթ օրերը կը բանի։	Ա.ռտ. Ժ. Վ.
Դուլէլի-Պուրկազ Մեկ.	8 52
Տիմիթօքա	9 37
Սուֆլի	11 2
Պիտիքլի	12 10
Ֆէրրէ	1 21
Տէմիրհաճ Ժ.մ.	2 28
	Իրիկ.

2 թիւ կառախմբին հետ կը հաղորդակցի։

2 թիւ կառախմբին հետ կը հաղորդակցի։

ԳԻԾ ԹՐՆՕՎԱ—ԵԱՄՊՕԼՈՒ

Թրնովայէն մեկնող կառախումբ (*)	Կ-Խ. Թ. 322 Խառն
	Իրիկ. Ժ. Վ.
Թրնովա Մեկ.	1 3
Գարաբունար	1 51
Բանէ-մահալէսի	3 2
Եէնի-Զաղրա	4 17
Քէբրանլը	5 15
Եամպոլու Ժ.մ.	6 11
	Իրիկ.

Եամպոլուէն մեկնող կառախումբ (*)	Կ-Խ. Թ. 321 Խառն
	Ա.ռտ. Ժ. Վ.
Եամպոլու Մեկ.	7
Քէբրանլը	8 6
Եէնի-Զաղրա	9 14
Բանէ-մահալէսի	10 29
Գարաբունար	11 35
Թրնովա Ժ.մ.	12 13
	Իրիկ.

122 եւ 121 թիւ կառախմբոց հետ կը հաղորդակցի։

121 եւ 122 թիւ կառախմբոց հետ կը հաղորդակցի։

(*) 322 թիւ կառախումբն երկուշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը կը բանի։

(*) 321 թիւ կառախումբն երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը կը բանի։

ԳԻԾ ՎԱՌՆԱ—ՌՈՒՍՃՈՒՔ

Վառնայէն մեկնող կառախումբ	Կ-Խ. Թ. 402 Թղթատար
	Ա.ռտ. Ժ. Վ.
Վարնա (Պէ-ֆէ) Մեկ.	8 15
Կիւպէճէ	8 47
Բրվատի	9 47
Շումլու-Բօատ	10 45
Շէյթանճիք (Պէ-ֆէ)	11 45
Իչքլար	12 55
Ռազգրատ	1 36
Վէյթօվա	2 37
Զէրնավօտա	3 14
Ռուսճուք (Պէ-ֆէ) Ժ.մ.	3 56
	Իրիկ.

Ռուսճուքէն մեկնող կառախումբ	Կ-Խ. Թ. 401 Թղթատար
	Ա.ռտ. Ժ. Վ.
Ռուսճուք (Պէ-ֆէ) Մեկ.	11 10
Զէրնավօտա	11 52
Վէթօվա	12 34
Ռազգրատ	1 32
Իչքլար	2 19
Շէյթանճիք (Պէ-ֆէ)	3 2
Շումլու-Բօատ	4 6
Բրվատի	5 4
Կիւպէճիէ	6 3
Վարնա Ժ.մ.	6 37
	Իրիկ.

Թ.ոնօվ. — 401 եւ 402 թիւ թղթատար կառախումբք ամեն շաբաթու երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը միայն տեղի կունենան։

ԳԻԾ ՌՈՒՍՃՈՒՔ—ՎԱՌՆԱ

Ռուսճուքէն մեկնող կառախումբ	Կ-Խ. Թ. 421 Խառն
	Ա.ռտ. Ժ. Վ.
Ռուսճուք Մեկ.	7 49
Զէրնավօտա	8 46
Վէթօվա	10 2
Ռազգրատ	11 13
Իչքլար	12 7
Շէյթանճիք	1 28
Շումլու-Բօատ	2 43
Բրվատի	3 53
Կիւպէճէ	4 32
Վարնա Ժ.մ.	
	Իրիկ.

Վառնայէն մեկնող կառախումբ	Կ-Խ. Թ. 422 Խառն
	Ա.ռտ. Ժ. Վ.
Վարնա Մեկ.	8 15
Կիւպէճէ	8 55
Բրվատի	10 6
Շումլու-Բօատ	11 21
Շէյթանճիք	1 5
Իչքլար	2 20
Ռազգրատ	3 18
Վէթօվա	4 23
Զէրնավօտա	5 7
Ռուսճուք Ժ.մ.	5 54
	Իրիկ.

421 եւ 422 թիւ խառն կառախումբք ամեն շաբաթու երկուշաբթի, երեքշաբթի, հինգշաբթի, ուրբաթ եւ կիրակի օրերը միայն տեղի կունենան։

ԳԻԾ ՍԷԼԱՆԻԿ—ԻՄՍԷԻԻՊ—ՄԷԹՐՕՎԻՏԱ

Սէլանիկէն մեկնող կառախումբ	Կ-Խ. Թ. 522 Խառն
	Ա.ռտ. Ժ. Վ.
Սէլանիկ (Պէ-ֆէ) Մեկ.	6 40
Թօրսէն	7 8
Ամաթօվօ	8 34
Քարասուլու	9 9
Կումէնճէ (Հաւր)	9 25
Կէօրկէլի	10 27
Միռօվէճ	11 25
Սմիրնիկցա (Հաւր)	11 42
	Կէս օր
Ժամանում	19 31
Տէմիրդարու (Պէ-ֆէ) Մեկնում	19 56
Բրիմօլաղ	2 4
Վէնէճիանօ-Կրատէսք	3 7
Քէօրբիւլիւ	4 30
Զէլէնիքօ	5 38
	Իրիկ.
Իւսքիւպ (Պէ-ֆէ) Ժ.մ.	6 34

Սմիրնովիցայէն մեկնող կառախումբ	Կ-Խ. Թ. 621 Խառն
	Ա.ռտ. Ժ. Վ.
Սմիրնովիցա (Պէ-ֆէ) Մեկնում	8 55
Բրիշթինա	10 [illegible]
Լիրֆիան	1 15
Վէլբոզիա	2 16
Քասանէ	
Եէնէ՝	
Իւսքիւպ (Պէ-ֆէ) Ժ.մ.	Իրիկ. 2 45

Իւսքիւպ (Պէ-ֆէ) Մեկ.	Կ-Խ. Թ. 622 Խառն
	Ա.ռտ. Ժ. Վ.
Իւսքիւպ (Պէ-ֆէ) Մեկ.	9
Եէնէճան	10 4
Քասիանիք	10 53
Վէլոզիզ	12 5
Լիրլիան	1 9
Բրիշթինա	2 8
	Կէս օրէն վերջը
Սմիրնովիցա (Պէ-ֆէ) Ժամանում	8 14

Այս կառախումբ Սէլանիկէն եկող 522 թիւ կառախմբին հետ կը հաղորդակցի։

Սէլանիկ (Պէ-ֆէ) Ժամանում	Կ-Խ. Թ. 621 Խառն
	Ա.ռտ. Ժ. Վ.
Սմիրնովիցա (Պէ-ֆէ) Մեկնում	6 9
Բրիշթինա	7 27
Լիրֆիան	8 48
Վէլբոզիզ	10 6
Քասանէ	11 14
	Կէս օր
Եէնէ՝	12 7
Ժամանում	
Տէմիրդարու (Պէ-ֆէ) Մեկնում	12 22
Սմիրնիցա	1 29
Միրօվէճ	1 41
Կէօրկէլի	2 40
Կումանճէ	3 40
Քարասուլու	3 54
Ամաթօվօ	4 28
Թօրսէն	5 22
	Իրիկ.
Սէլանիկ (Պէ-ֆէ) Ժ.մ.	6 18

Այս կառախումբ Սմիրնովիցայէն եկող 621 թիւ կառախմբին հետ կը հաղորդակցի։